

4. BÖLÜM

ATIF DİZİNLERİNDEKİ TÜRKİYE ADRESLİ YAYINLAR

4.1. GİRİŞ

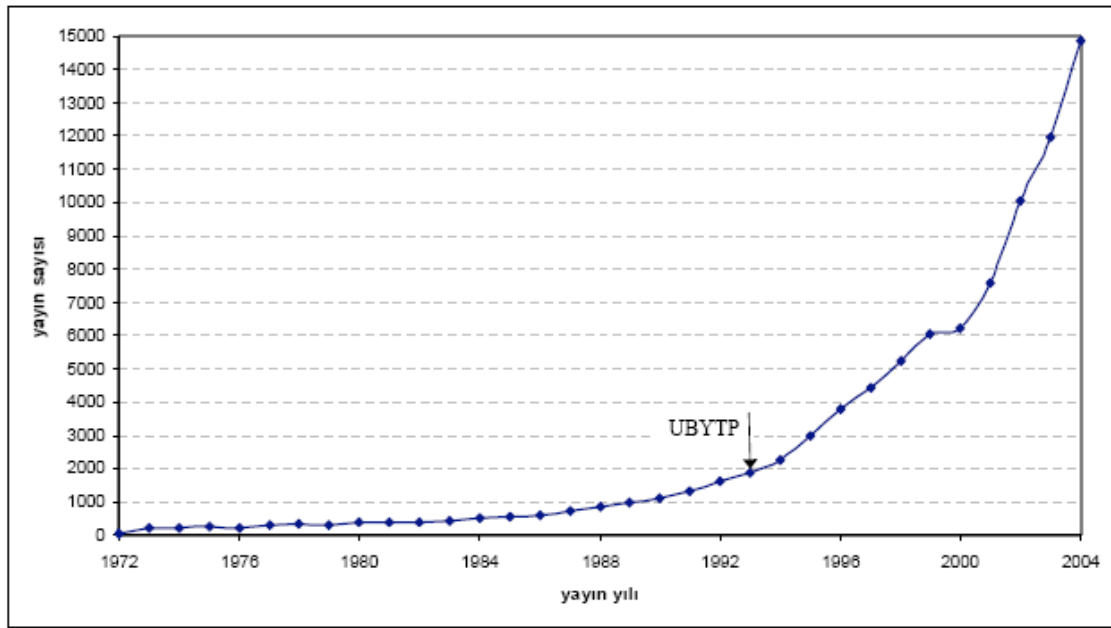
Bu bölümde atıf dizinlerindeki Türkiye adresli yayınların bibliyometrik özellikleri incelenmekte, çalışmanın hipotezlerini sınamak amacıyla bulgular sunulmakta ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu bölümde sunulan veriler *SCI*, *SSCI*, *A&HCI*, *JCR* gibi kaynaklardan elde edilerek değerlendirilmiştir.

4.2. ATIF DİZİNLERİNDEKİ TÜRKİYE ADRESLİ YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ÖZELLİKLERİ

ISI kapsamındaki atıf dizinlerinde Türkiye adresli olarak 1972-2004 yılları arasında *SCI*'de 89.011, 1966-2004 yılları arasında *SSCI*'de 4041 ve *A&HCI*'de ise 1975-2004 yılları arasında 635 yayın yapıldığı görülmüştür. Elde edilen bu yayın sayılarını söz konusu dönemlerdeki dünyadaki toplam yayın sayısına oranladığımızda, yaklaşık olarak *SCI*'deki yayınların binde dördünün, *SSCI*'deki yayınların on binde dokuzunun ve son olarak *A&HCI*'deki yayınların on binde ikisinin Türkiye adresli olduğu saptanmıştır.

4.2.1. *SCI*'de Yer Alan Türkiye Adresli Yayınlar

SCI'deki Türkiye adresli ilk yayın 1922 yılına aittir. Çalışmamız kapsamında 1972 yılı öncesine ait 37 yayın değerlendirme dışı bırakılmıştır. 1972-2004 yılları arasında *SCI*'de dizinlenen Türkiye adresli yayınların yıllara göre dağılımı Şekil 4.1'de verilmektedir.

Şekil 4.1 SCI'deki Türkiye adresli yayınların yıllara göre dağılımı

Şekil 4.1'de yer alan veriler 33 yıllık bir dönemi kapsamaktadır. Bu 33 yıllık dönemde üretilen yayın sayısının yarısının (44.459 yayın) 2001 yılı ve sonrasına ait olduğunu belirtmekte fayda vardır. Öte yandan 1993 yılında Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun kararı ile Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı'nın (UBYTP) uygulanmaya başlaması yayın sayısındaki artışın nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu program ile üniversitelerle kamu ve özel sektör araştırma merkezlerinde çalışan araştırmacıların uluslararası düzeyde yayın yapması teşvik edilmeye çalışılmıştır. 1993-2006 yılları arasında TÜBİTAK bünyesinde yürütülen UBYTP 2006 yılından itibaren ULAKBİM tarafından yürütülmektedir. UBYTP Uygulama Esasları (ULAKBİM 2006) kapsamında "ISI Citation Index Veri Tabanlarınınca taranan hakemli ve sürekli dergilerde yayımlanmış" yayınlar uluslararası düzeyde yayın olarak kabul edilmektedir. Bu dergiler etki faktörleri dikkate alınarak üç gruba ayrılmakta ve her grup kendi içinde de A1-A2, B1-B2 ve C1-C2 şeklinde değerlendirilmektedir.¹ UBYTP kapsamında A1 kapsamında kabul edilen bir makaleye fen bilimlerinde 1200 YTL, sosyal bilimlerde ise 2400 YTL teşvik ödemesi yapılmaktadır.

¹ Detaylı bilgi için bkz. TÜBİTAK Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı Uygulama Esasları http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/ubyt/esaslar_2006.pdf

Akademik yükseltmelerde atıf dizinlerinde yayın sahibi olma koşulu aranmakta ve hatta bazı üniversitelerde atıf dizinlerinde yayın sahibi olmak “ön şart” olarak algılanmaktadır. Bu da yayın sayısındaki artışla ilgili bir diğer gerekçedir.

Yapılan değerlendirmelerde önemli faktörlerden biri de yayın türüdür. Tablo 4.1 *SCİ*’deki Türkiye adresli yayınların türlerine göre dağılımını vermektedir.

Tablo 4.1 *SCİ*’deki Türkiye adresli yayınların türlerine göre dağılımı

Yayın türü	N	%
Makale	73.386	82,4
Bildiri özeti	6143	6,9
Mektup	5312	6,0
Not	2074	2,3
Derleme	923	1,0
Editoryal	872	1,0
Diğer	301	0,3
Toplam	89.011	99,9

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdesi %100’ün altındadır.

SCİ’deki Türkiye adresli yayınlarda makaleler ön planda yer alırken, bildiri özeti ve mektupların oranı küçümsenmeyecek düzeydedir. Bunları sırasıyla not, derleme (review) ve editoryal yayınların takip ettiği görülmektedir. Tablo 4.1’de “diğer” başlığı altında toplanan yayın türleri arasında tartışma, kitap tanıtımı, düzeltme gibi yazılar yer almaktadır.

SCİ’de 1972-2004 yılları arasında Türkiye adresli toplam 89.011 yayın 5033 farklı dergide yayımlanmıştır. En çok yayın yapılan dergi (1178) *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences*’dir. Tablo 4.2’de *SCİ*’deki Türkiye adresli en çok yayının yer aldığı 20 dergi ve yapılan yayın sayıları sıralanmaktadır. *SCİ*’de Türkiye adresli en çok yayın yapılan dört derginin üçü Türkiye’de yayımlanmaktadır.

Tablo 4.2 *SCI* de Türkiye adresli olarak en çok yayın yapılan dergiler

Dergi adı	N
Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences	1178
Turkish Journal of Pediatrics	1156
Plastic and Reconstructive Surgery	594
Turkish Journal of Chemistry	504
Journal of Applied Polymer Science	466
Transplantation Proceedings	460
Annals of Plastic Surgery	417
European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging	373
Fresenius Environmental Bulletin	353
Lecture Notes in Computer Science	351
Journal of Pediatric Surgery	349
Energy Sources	336
Annals of the Rheumatic Diseases	307
Key Engineering Materials	304
Journal of Dental Research	303
Pediatrics International	300
Water Science and Technology	300
Blood	293
Acta Crystallographica Section C: Crystal Structure Communications	277
Nephron	272

SCI kapsamında Türkiye adresli en çok yayın yapılan dergilerin bazılarında yayın türü olarak az sayıda makale yayımlandığı saptanmıştır. Örneğin *European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging* adlı dergide yapılan 373 yayının 54'ü, *Annals of the Rheumatic Diseases* dergisindeki 307 yayının 47'si makaledir. En çok yayın yapılan dergiler sıralamasında ilk 20'de yer alan *Journal of Dental Research* adlı dergide ise sadece dört makale Türkiye adreslidir. Bu dergideki makale dışı yayınların 298'i bildiri özeti, biri de editoryal kategorisindedir.

Türkiye adresli yayın yapılan dergilerle bu dergilerde yayımlanan makale sayısı arasında bir ilişki olup olmadığını saptayabilmek için en sık yayın yapılan yüz dergide ne kadar makale yayımlandığı araştırılmış ve daha sonra en sık yayın yapılan dergilerin sıralaması ile bu dergilerde yayımlanan makalelerin sıralaması karşılaştırılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda ikisi arasında orta düzeyde ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir (Spearman's $\rho=0,537$, $p <0,01$).¹ Türkiye

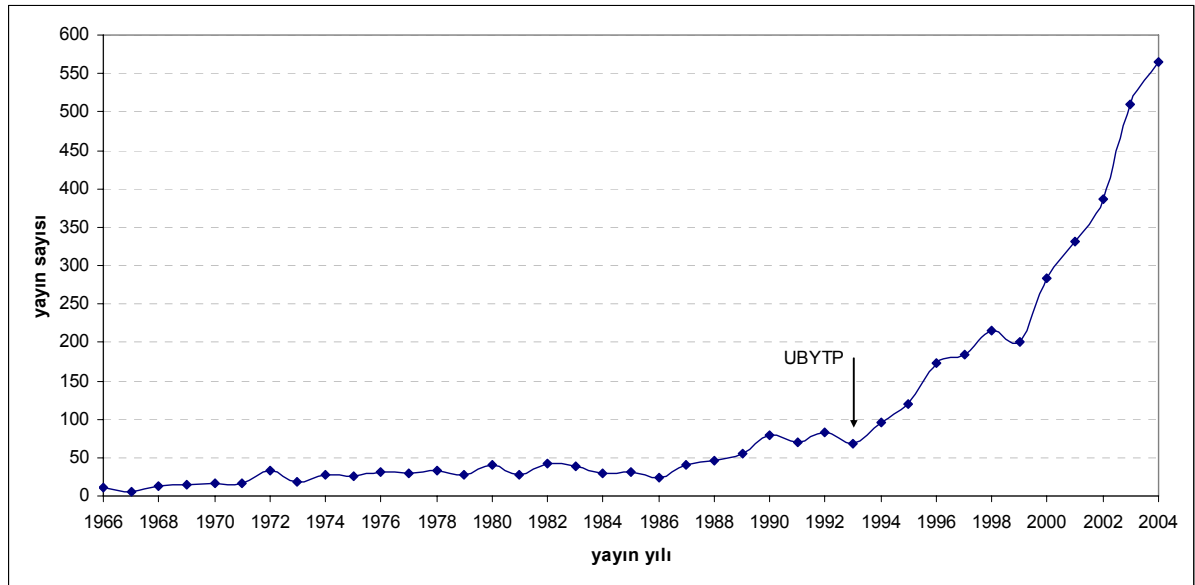
¹ Tüm dergiler üzerinden yapılan değerlendirmede yayın yapılan dergilerin sıralaması ile bu dergilerde yayımlanan makalelerin sıralaması arasında yüksek düzeyde ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Spearman's $\rho=0,951$, $p <0,01$).

adresli araştırmacılar makale türünde yayın yaptıkları dergilerde diğer doküman türlerinde de yayın yapmaktadırlar.

SSCP'deki Türkiye adresli yayınların %98'inin (87.338 yayın) dili İngilizce'dir. Geri kalan 1673 yayının 801'i Türkçe, 535'i Almanca, 253'ü Fransızca, 48'i Rusça ve 36'sı da 11 farklı dildendir. Yayın dili Türkçe olan yayınların tamamı *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences* adlı dergide yayımlanmıştır.

4.2.2. *SSCP*'de Yer Alan Türkiye Adresli Yayınlar

Araştırmamızda *SSCP*'ye yönelik olarak gerçekleştirdiğimiz tarama sonuçları Türkiye'nin 1966-2004 yılları arasında toplam 4041 yayına sahip olduğunu göstermektedir. Şekil 4.2'de yıllara göre *SSCP*'deki yayın sayılarımız verilmektedir.

Şekil 4.2 *SSCP*'deki Türkiye adresli yayınların yıllara göre dağılımı

SSCP'de Türkiye adresli olarak yayımlanan çalışmaların yarısından fazlası (2076 yayın) 2000 yılı ve sonrasına aittir ve yayın sayısındaki artış devam etmektedir. 1999 yılına ilişkin yayın sayısındaki %7'lik azalma bir yana bırakılırsa, 1994 yılından itibaren yayın sayısı her yıl artmıştır.

Tablo 4.3 *SSCP* deki Türkiye adresli yayınların türlerine göre dağılımı

Yayın türü	N	%
Makale	3193	79,0
Bildiri özeti	294	7,3
Kitap tanıtımı	247	6,1
Mektup	82	2,0
Not	78	1,9
Editoryal	70	1,7
Diğer	77	1,9
Toplam	4041	99,9

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdesi %100'ün altındadır.

SCI ile karşılaştırmalı olarak bakıldığında, *SSCP* de yayımlanan Türkiye adresli kitap tanıtımlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun başlıca nedeni sosyal bilimlerde bilimsel iletişim ortamı olarak kitabın daha fazla ön plana çıkmasıdır. Türkiye adresli makale oranı *SSCP* de ve *SCI* de birbirine yakındır (bkz. Tablo 4.1 ve Tablo 4.3).

Tablo 4.4 *SSCP* de Türkiye adresli olarak en çok yayın yapılan dergiler

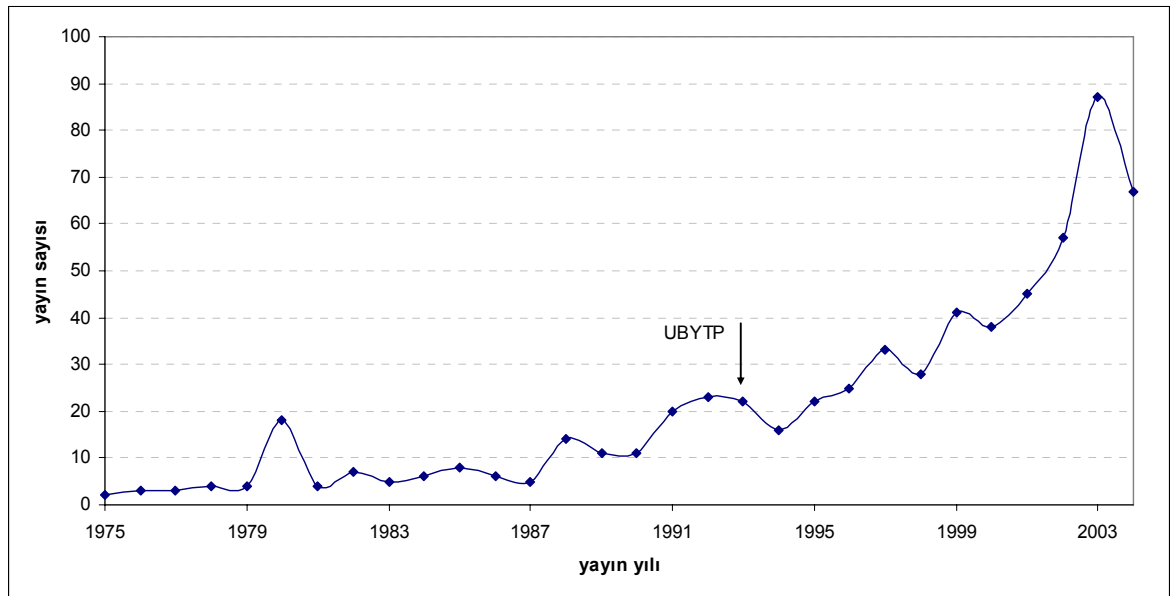
Dergi adı	N
Türk Psikoloji Dergisi	101
European Journal of Operational Research	90
International Journal of Psychophysiology	82
International Journal of Psychology	71
International Journal of Neuroscience	58
Journal of the Operational Research Society	51
International Journal of Middle East Studies	48
Emerging Markets Finance and Trade	39
European Psychiatry	39
Perceptual and Motor Skills	36
American Journal of Archaeology	35
Applied Economics Letters	35
Middle East Journal	34
Applied Economics	30
Journal of Affective Disorders	28
Russian and East European Finance and Trade	27
Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology	26
Hacettepe Bulletin of Social Sciences and Humanities	24
Comprehensive Psychiatry	22
Forensic Science International	22

SSCP de yer alan Türkiye adresli çalışmalar 1168 farklı dergide yayımlanmıştır. En çok yayın yapılan dergi *Türk Psikoloji Dergisi*'dir. Psikoloji orijinli dergilerde diğer disiplinlere oranla daha fazla yayın yapıldığı görülmektedir. Tablo 4.4'te yer alan 20

dergi Türkiye'nin sosyal bilimler alanında yapmış olduğu yayınların %22'sini kapsamaktadır.

4.2.3. *A&HCP*'de Yer Alan Türkiye Adresli Yayınlar

A&HCP'de Türkiye adresli toplam 635 adet yayın yapılmıştır. Söz konusu yayınlar 30 yıllık (1975-2004) bir dönemi kapsamaktadır. Şekil 4.3'te de görüleceği üzere son beş-altı yılda yayın sayısında ciddi bir artış olmuştur. *A&HCP*'de yer alan Türkiye adresli yayınları iki eşit dönem halinde incelediğimizde, ilk dönemde (1975-1989) üretkenlik düzeyinin oldukça düşük olduğu, ikinci dönemde (1990-2004) ilk döneme kıyasla beş kattan fazla artış gerçekleştiği görülmektedir. Yayınların yarısından fazlası (%53'ü) 1999 yılı ve sonrasında üretilmiştir.

Şekil 4.3 *A&HCP*'deki Türkiye adresli yayınların yıllara göre dağılımı

A&HCP'de Türkiye adresli yayınların %23'ü kitap tanıtımı şeklindedir (bkz. Tablo 4.5). Kitap tanıtımı oranı Türkiye adresli yayınlar için *SCP*'de on binde üç, *SSCI*'de yüzde altıdır. Türkiye adresli yayınlarda insani bilimler için kitap tanıtımlarının bu denli yüksek yüzde ile temsil ediliyor olması, bilgi kaynağı olarak kitabın bu alanda oynadığı etkin rolden kaynaklanmaktadır. Çeşitli dönemlerde sanat ve beşeri bilimlerin alt alanlarına yönelik yapılan atıf analizi çalışmaları da kitap yoğun kullanıma

dikkat çekmektedir (Cullars 1992; Stern 1983; Thompson 2002). Özellikle akademik yükselmelerde pek dikkate alınmayan bu durumun sanat ve beşeri bilimlere yönelik değerlendirmelerde fen bilimleri ya da sosyal bilimlerden farklı olarak düşünülmesine gereksinim duyulmaktadır.

Tablo 4.5 *A&HCP* deki Türkiye adresli yayınların türlerine göre dağılımı

Yayın türü	N	%
Makale	401	63,1
Kitap tanıtımı	146	23,0
Bildiri özeti	26	4,1
Not	14	2,2
Derleme	12	1,9
Mektup	9	1,4
Diğer	27	4,3
Toplam	635	100,0

Türkiye adresli olarak *A&HCP* de yer alan çalışmalar 274 farklı dergide yayımlanmıştır. En çok yayın yapılan dergi *American Journal of Archaeology* dergisidir. Tablo 4.6'da yer alan 20 dergi Türkiye'nin sanat ve beşeri bilimler alanında yapmış olduğu yayınların %34'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 4.6 *A&HCP* de Türkiye adresli olarak en çok yayın yapılan dergiler

Dergi adı	N
American Journal of Archaeology	35
World Literature Today	29
Muslim World	22
Antiquity	12
American Studies International	9
Journal of Economic History	9
South Atlantic Quarterly	9
Asian Folklore Studies	8
TLS-The Times Literary Supplement	8
Bulgarian Historical Review	8
Theatre Journal	8
Degres-Revue de Synthèse a Orientation Semiologique	8
International Journal of Middle East Studies	8
Arts of Asia	8
Journal of American History	7
Journal of Archaeological Science	7
Archaeometry	6
Comparative Studies in Society and History	6
Journal of Pragmatics	6
Journal of the Society of Architectural Historians	6

*A&HCI*deki Türkiye adresli yayınların %92'sinin (585 yayın) dili İngilizce'dir. Geri kalan 50 yayının 24'ü Almanca, 17'si Fransızca, 6'sı Rusça, 2'si İtalyanca ve 1'i de İspanyolca'dır.

4.2.4. Tartışma

Atıf dizinlerindeki Türkiye adresli yayın sayısı yıllar geçtikçe artmaktadır. Türkiye'nin dünya bilim literatürüne nicel yönden yaptığı bu katkı özellikle 1990'lı yıllardan itibaren hızlanarak artmıştır. Bu artışta akademik çevrelerce atıf dizinlerine verilen önem ve TÜBİTAK'ın teşvikleri önemli rol oynamıştır. TÜBİTAK'ın teşviklerinin yanı sıra bazı üniversiteler de atıf dizinlerinde yayın sahibi olunması için teşvikte bulunmaktadır.¹ Ayrıca, yurt dışında eğitim aldıktan sonra Türkiye'ye dönen araştırmacıların yayın sayısındaki artışa kısmen de olsa etkisinin bulunduğu söylenebilir. Kanımızca bu etki diğer faktörlerle karşılaştırıldığında azdır. Çünkü doktora derecesini almış mezun sayısı ile bilimsel yayın sayısı arasında paralellik görülmemektedir ve doktora eğitimini başarıyla tamamlayarak yurda dönen kişi sayısı da fazla değildir (TÜBA 2006).²

Farklı üniversitelerdeki atama ölçütleri incelendiğinde atıf dizinleri kapsamında yayın yapmanın temel koşul olarak benimsendiği birçok örnek bulunmaktadır.³ Atıf dizinlerine katıda bulunanların çok önemli bir kısmının akademisyen olduğu dikkate alındığında bu oranda bir artışın gerçekleşmesi olağan karşılanmalıdır. Böylelikle, Türkiye'deki akademik yükselmelerde genellikle aranılan “atıf dizinlerinde yayın yapma” koşulu ile uygulanmakta olan “teşviklerin” yayın sayısını artırdığı açıkça görülmektedir.

¹ Örneğin Erciyes Üniversitesi Vakfı UBYTP kapsamında teşvik alan üniversite mensuplarına ayrıca maddi destekte bulunmaktadır. Bununla birlikte *SCI*, *SSCI* veya *A&HCI*ye girmesine rağmen TÜBİTAK sıralamasında yer almayan dergilerde yayımlanan makaleler de destek kapsamındadır (Erciyes Üniversitesi 2005).

² TÜBA raporunda (2006) 20 yıllık bir sürede yurtdışına gönderilmiş olan doktora öğrencisi sayısının 6000 civarında olduğu, bunların yaklaşık 2500'ünün doktora eğitimini tamamlayarak, yurtiçinde görev aldığı ifade edilmektedir. Yirmi yılda devlet kuruluşları tarafından yürütülen yurtdışı doktora programlarında başarılı olarak yurda dönen öğrenci sayısı Türk üniversitelerinin bir yılda mezun ettiği doktora öğrencisi sayısı düzeyinde kalmaktadır.

³ Bkz. Ankara Üniversitesi'nde yardımcı doçentliğe atama, başvuru koşulları ve adayda aranacak nitelikler 2005; Hacettepe Üniversitesi'nde 01.08.2004 tarihinden itibaren geçerli profesörlük ve doçentlik başvurularında aranacak değerlendirme kriterleri ve puanlama yönergesi 2004.

4.3. TÜRKİYE ADRESLİ YAYINLARIN ALMIŞ OLDUĞU ATIFLAR

Araştırmamızda Türkiye adresli yayınların almış oldukları ortalama atıf sayıları üç farklı dizinde ayrı ayrı ele alınmıştır. Her yıl yapılan yayın ve makale sayıları belirlenmiş, bu yayın ve makalelerin aldığı atıflar elde edilerek, söz konusu yıla ait toplam atıf sayısı yayın sayısına bölünmek suretiyle ortalama atıf sayıları hesaplanmıştır. Tablo 4.7’de *SCI*, *SSCI* ve *A&HCI* için toplam yayın sayıları, atıf sayıları, ortalama atıf sayıları verilmekte, ayrıca doküman türü olarak makale bazında elde edilen sayılar sunulmaktadır. Buna göre makalelere yapılan atıfların ortalaması *SCI*’de 4,3, *SSCI*’de 3,6 ve *A&HCI*’de ise birdir. Doküman türü ayırt edilmeksizin tüm yayınlara yapılan atıfların ortalaması ise doğal olarak daha düşük çıkmaktadır.

Tablo 4.7 Türkiye adresli yayın ve makalelerin ortalama atıf sayıları

Dizin	Yayın			Makale		
	N	Atıf sayısı	Ortalama	N	Atıf sayısı	Ortalama
SCI	89.011	343.539	3,9	73.386	312.524	4,3
SSCI	4041	12.637	3,1	3193	11.634	3,6
A&HCI	635	437	0,7	401	397	1,0

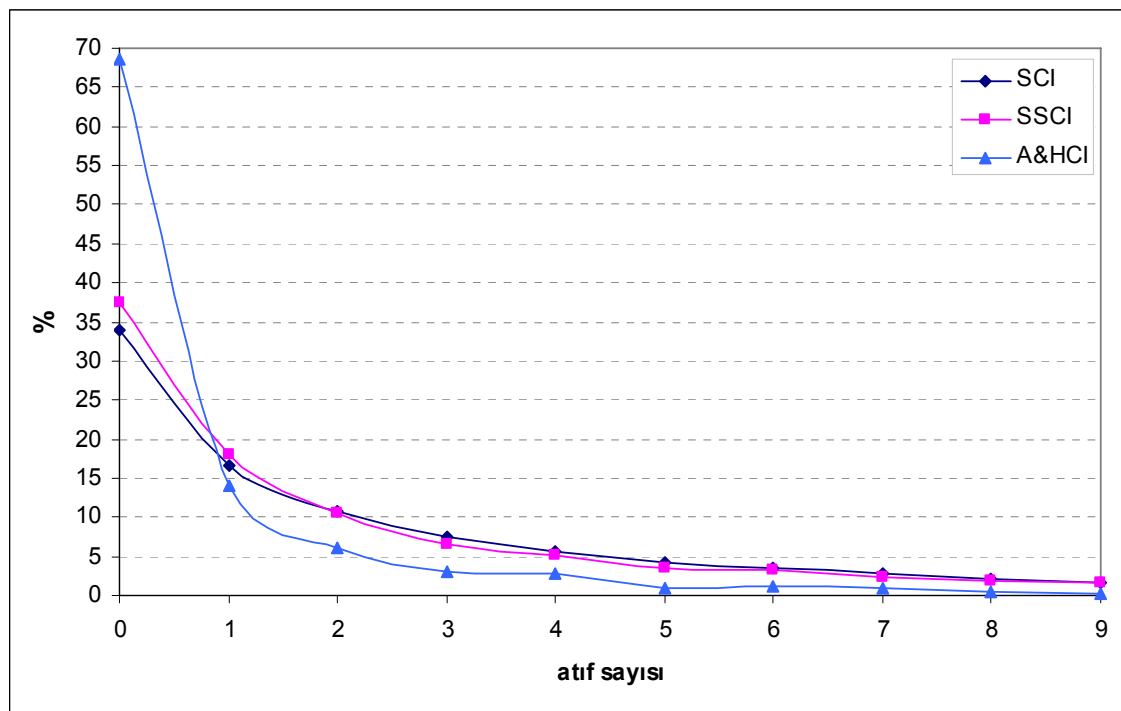
4.3.1. Türkiye Adresli Yayın ve Makalelere Yapılan Atıflar

SCI’deki dergilerde yayımlanan Türkiye adresli yayınların %40’ı, makalelerin ise üçte birinden fazlası hiç atıf almamıştır (bkz. Tablo 4.8). Atıf alan makaleler içinde (48.540), sadece bir kez atıf alan makalelerin (12.284) oranı tüm makalelerin dörtte biridir. Benzer bir bulgu 1973-1999 yılları arasında *SCI*’de yayımlanmış Türkiye adresli yayınları inceleyen bir çalışmada da yer almaktadır. Yurtsever ve arkadaşları (2002:71-72) tarafından yapılan bu çalışmada sağlık bilimlerindeki yayınların %48’inin, mühendislik ve temel bilimlerdekinin ise %40’ının hiç atıf almadığı saptanmıştır.

Tablo 4.8 *SCI*'deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin almış oldukları atıf sayıları

Atıf sayısı	Yayın		Makale	
	N	%	N	%
0	35126	39,5	24846	33,9
1	14109	15,9	12284	16,7
2	8751	9,8	7822	10,7
3	6044	6,8	5451	7,4
4	4436	5,0	4078	5,6
5	3420	3,8	3114	4,2
6	2707	3,0	2511	3,4
7	2132	2,4	1957	2,7
8	1688	1,9	1558	2,1
9	1339	1,5	1232	1,7
10	1178	1,3	1073	1,5
11	986	1,1	897	1,2
12	841	0,9	787	1,1
13	700	0,8	649	0,9
14	560	0,6	521	0,7
15	501	0,6	473	0,6
>15	4493	5,0	4133	5,6
Toplam	89011	99,9	73386	100,0

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdesi %100'ün altındadır.

Şekil 4.4 Atıf dizinlerindeki Türkiye adresli makalelerin almış oldukları atıflar

Not: Atıf sayılarının tamamı gösterilmemiştir.

SSCI'deki yayınların neredeyse yarısının (%46,4), *A&HCF*'deki yayınların ise dörtte üçünden fazlasının (%77,2) atıf almadığı görülmektedir. Makaleler için bu oran *SSCI*'de %38, *A&HCF*'de ise %69'dur (bkz. Şekil 4.4, Tablo 4.9 ve Tablo 4.10).

Tablo 4.9 *SSCI*'deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin almış oldukları atıf sayıları

Atıf sayısı	Yayın		Makale	
	N	%	N	%
0	1877	46,4	1198	37,5
1	648	16,0	577	18,1
2	361	8,9	338	10,6
3	226	5,6	210	6,6
4	179	4,4	166	5,2
5	118	2,9	113	3,5
6	119	2,9	107	3,4
7	81	2,0	78	2,4
8	59	1,5	58	1,8
9	52	1,3	49	1,5
10	44	1,1	40	1,3
11	25	0,6	25	0,8
12	24	0,6	23	0,7
13	25	0,6	23	0,7
14	20	0,5	20	0,6
15	21	0,5	21	0,7
>15	162	4,0	147	4,6
Toplam	4041	99,8	3193	100,0

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdesi %100'ün altındadır.

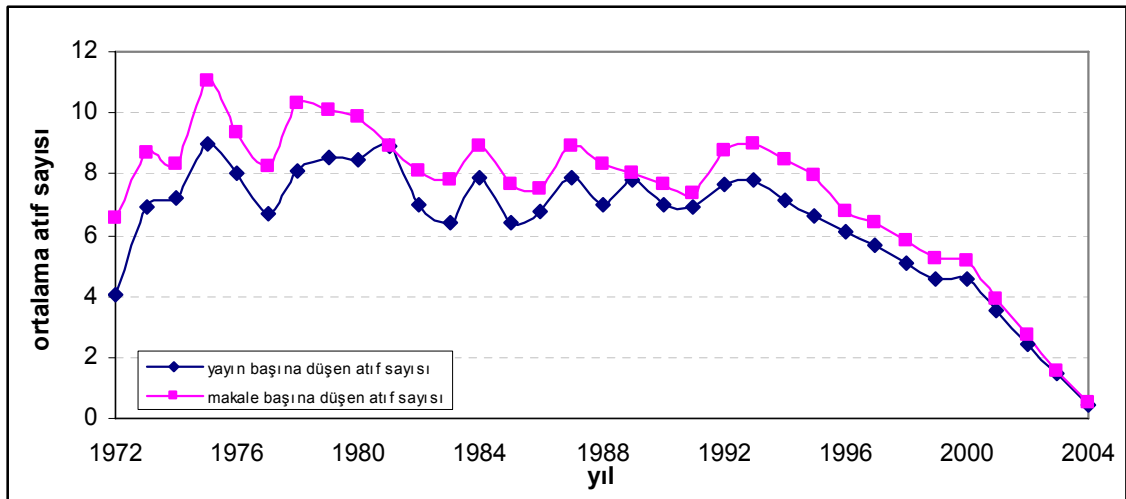
Tablo 4.10 *A&HCF*'deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin almış oldukları atıf sayıları

Atıf sayısı	Yayın		Makale	
	N	%	N	%
0	490	77,2	275	68,6
1	70	11,0	56	14,0
2	25	3,9	24	6,0
3	12	1,9	12	3,0
4	12	1,9	11	2,7
5	6	0,9	4	1,0
6	5	0,8	5	1,2
7	4	0,6	4	1,0
8	2	0,3	2	0,5
9	1	0,2	1	0,2
>9	8	1,3	7	1,7
Toplam	635	100,0	401	99,9

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdesi %100'ün altındadır.

4.3.2. Yıllara Göre Türkiye Adresli Yayınların Atıf Performansı

Şekil 4.5'te *SCF*'ye giren Türkiye adresli yayın ve makalelerin aldıkları ortalama atıf sayıları gösterilmektedir. Ortalama atıf sayıları incelendiğinde 1970'li yıllardan başlayarak 1980'li yılların sonuna kadar inişli çıkışlı bir grafik izlendiği, 1993 yılından itibaren ise düşüş eğilimi içine girdiği ortaya çıkmaktadır. Özellikle 1970'li yıllarda Türkiye adresli yayın sayısının diğer yıllara göre nispeten az olduğu (en fazla yayın yapılan yıl 330 yayın ile 1978 yılı) ve çok sayıda atıf alan birkaç yayınının ortalama değerini bir miktar yükselttiği görülmektedir. Bazı yayınlar 20 yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen atıf almaya devam etmektedirler; örneğin, 1981 yılında yayımlanan ve taramayı gerçekleştirdiğimiz 8-9 Eylül 2005 tarihine kadar geçen sürede 514 atıf almış bir çalışmanın¹ 193 atfı, 2001-2005 arasında edinilmiştir.

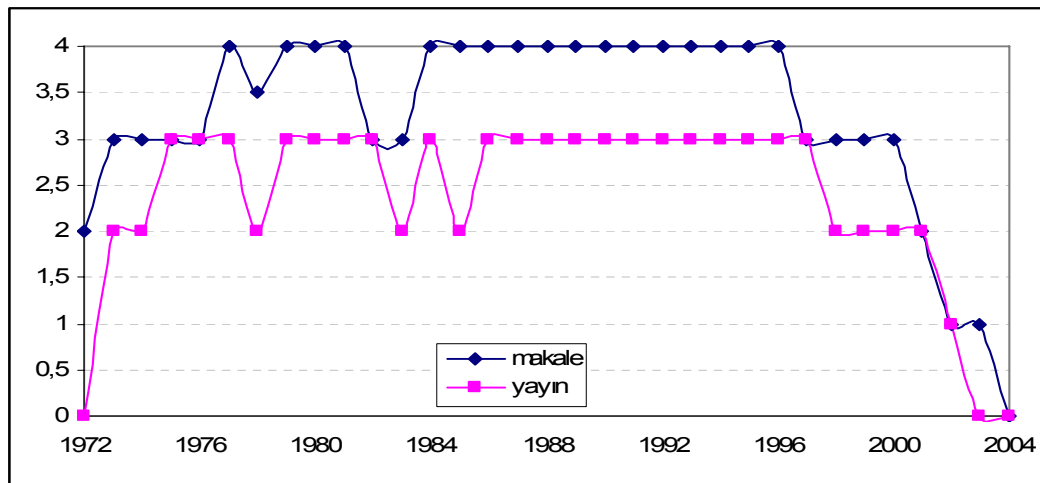
Şekil 4.5 *SCF*'deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin yıllara göre aldıkları ortalama atıf sayıları

Türkiye adresli yayınlara ilişkin ortalama atıf sayılarının dışında, ortanca (median) değerlerine de bakılmıştır. Bunun yapılmasının temel nedeni, fazla sayıda atıf almış yayınların söz konusu yıla ilişkin etkisini bir miktar azaltarak ortalama değerlerinin ortanca değerleri ile benzer doğrultuda olup olmadığını görmek istememizdir. Şekil 4.6'ya bakıldığında, atıflara ilişkin ortanca sayılarının 1984 ile 1996 yılları arasında pek

¹ Yayının künyesi: Şengör, A.M.C. ve Yılmaz, Y. (1981). Tethyan evolution of Turkey: A plate tectonic approach. *Tectonophysics*, 75(3-4):181-190.

değişmediği, 1997 yılından başlayarak düşüşe geçtiği ve 2004 yılında sıfır değerine ulaştığı görülmektedir. Bu durum Türkiye adresli yayınların önemli bir bölümünün kısa süre içinde atıf alamadığını ya da az sayıda (bir ya da iki) atıf alabildiğini de göstermektedir.¹

Garfield'ın (1976) “bir yılda çıkan yayınlara o yılda yapılan atıf sayısının yayın sayısına bölünmesi sonucu elde edilen değer ve bilimsel faaliyeti anında değerlendirmeye yarayan bir kalite indeksi” olarak tanımladığı “anındalık indeksi” (immediacy index) sayılarının *SCI* kapsamındaki dergilerde yer almış Türkiye adresli yayınlar için oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, Türkiye'deki araştırmacıların gerçekleştirmiş olduğu çalışmalara, alandaki diğer araştırmacılar tarafından kısa süre içerisinde atıf yapılmamaktadır. Yukarıda örnek olarak verilen 514 kez atıf almış yayın, yayımlandığı yıl iki kez, yayımlandığı yıldan bir yıl sonra ise dokuz kez atıf almıştır.

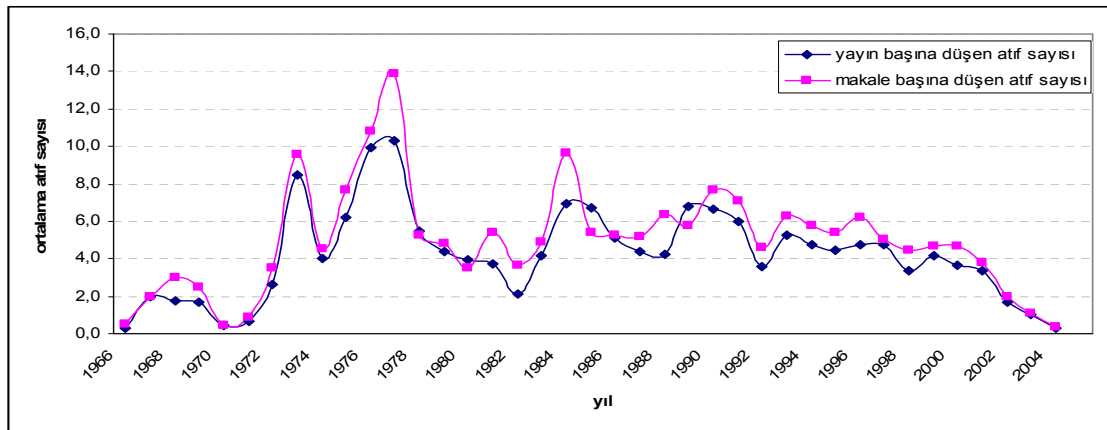

Şekil 4.6 *SCI*’deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin yıllara göre aldıkları atıf sayılarına ilişkin ortanca değerleri

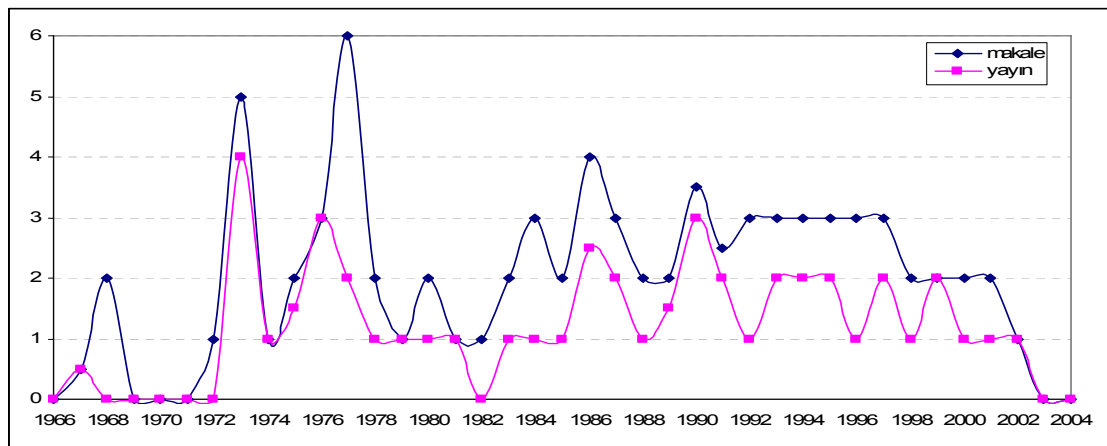
Yıllara göre yayın ve makale başına düşen atıf sayıları *SSCI* ve *A&HCI* için hesaplanarak Şekil 4.7 ve Şekil 4.9’da sunulmaktadır. Şekil 4.8’de ise *SSCI*’deki

¹ Ortalama atıf sayıları hesaplanırken yazarların kendine atıf sayılarını hesaplamak ne yazık ki mümkün olmamıştır. Yazarların kendine yaptıkları atıf oranları elde edilebilmiş olsa ve değerlendirme bu işlemde sonra yapılırdı, ortalama atıf sayılarına ilişkin değerler daha da düşük olacaktı. Çalışmamızda ortalama atıf sayılarından hareket edilerek, sadece yayınların almış olduğu atıflara ilişkin yıllar bazında bir eğilim olup olmadığı incelenmektedir. Ayrıca kendine atıf sayıları çıkarılarak yapılacak hesaplamalarda son yıllardaki ortalamaların olumsuz yönde etkileceği bilinmektedir (Aksnes 2003a:242; Glänzel, Thijs ve Schlemmer 2004:69).

Türkiye adresli yayın ve makalelerin yıllara göre aldıkları atıf sayılarına ilişkin ortanca değerleri verilmektedir. *A&HCI* için ise ortanca sayılarının verildiği grafiğe gerek duyulmamaktadır. Çünkü üç yıl (1986, 1987 ve 1990) dışında tüm yıllarda atıf sayılarına ilişkin ortanca sıfırdır. Atıf sayısı ortalamaları hem *SSCI* hem de *A&HCI* için yıl yıl değişkenlik göstermektedir. Yayın sayısının az olması, söz konusu iki atıf dizininde yer alan Türkiye adresli yayımlara ilişkin ortalama atıf sayısını etkilemektedir. *SSCI* için son birkaç yıldaki yayınların almış olduğu atıfların ortalamasının tüm zamanlardaki atıf ortalamasından (3,1) oldukça düşük olduğunu belirtmek gerekir. Örneğin 2003 yılında yayımlanmış yayımlara yapılan atıfların ortalaması bir, 2004 yılına ait yayımlara yapılan atıfların ortalaması ise 0,3'tür. Şüphesiz sosyal bilimler için son yıllara ait yayınların atıf alabilmesi için biraz daha zamana gereksinim vardır ve son döneme ilişkin düşük atıf sayıları normal karşılanmalıdır.

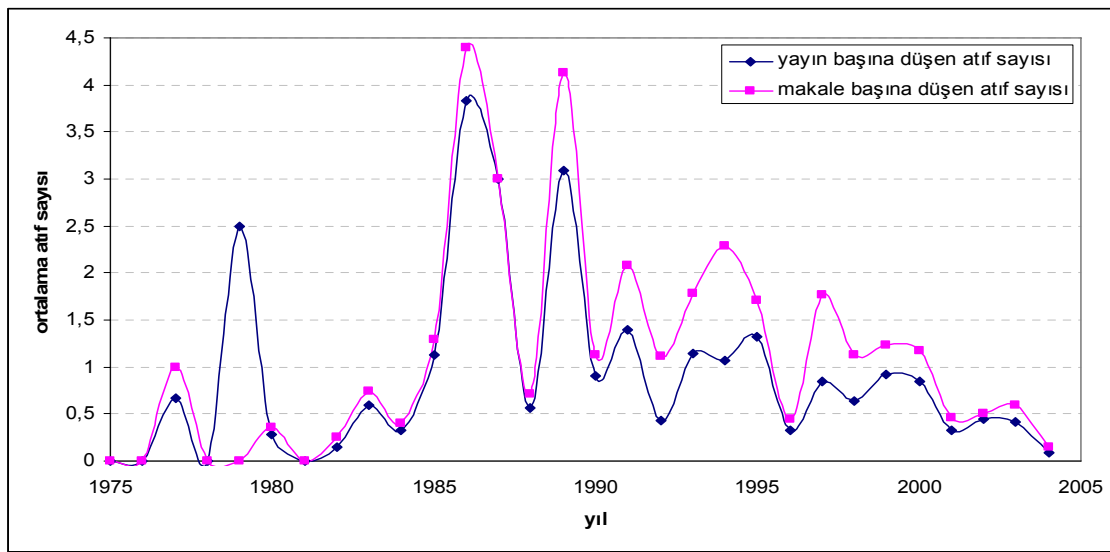

Şekil 4.7 SSCI'deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin yıllara göre aldıkları ortalama atıf sayıları

Şekil 4.8 SSCI'deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin yıllara göre aldıkları atıf sayılarına ilişkin ortanca değerleri

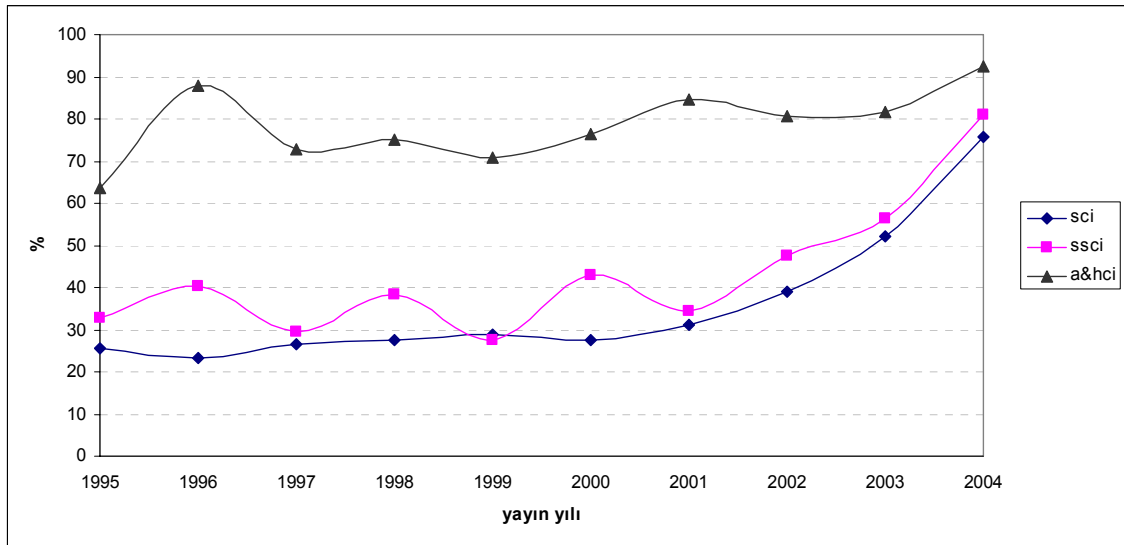
Yapılacak değerlendirmelerde, sanat ve beşeri bilimlerdeki araştırmacılar için dergilerin öncelikli olarak tercih edilen yayın türleri olmadığı dikkate alınmalıdır. Buna karşın son yıllarda Türkiye adresli olarak *A&HCI*’de yer alan yayın sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Bununla birlikte en fazla yayının yapıldığı yıl olan 2003 yılında bile 87 yayın yapılmıştır. Bu bağlamda ortalama atıf sayılarının saptanarak, bu sayılara göre değerlendirme yapmak çok doğru olmayabilir. Bu nedenle *A&HCI*’ye yönelik değerlendirme sadece yayınlara yapılan atıflar ve hiç atıf almamış yayınlarla ilgili olarak yapılmaktadır.

Şekil 4.9 *A&HCI*’deki Türkiye adresli yayın ve makalelerin yıllara göre aldıkları ortalama atıf sayıları

Yıllara göre atıf dizinlerindeki hiç atıf almamış yayınların oranları da saptanmıştır. Atıf almayan yayınların oranı önemli bir bibliyometrik gösterge olarak kabul edilmektedir (REPP 2005). *SCI*’deki Türkiye adresli 2004 yılındaki yayınların %76’sı hiç atıf almamıştır ve 2000 yılından başlayarak atıf almayan yayın sayısı belli düzeyde artmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye adresli yayınların en az dörtte birinin aradan on yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına karşın atıf almadığı anlaşılmaktadır. Karşılaştırmalı olarak bakıldığında (bkz. Şekil 4.10), son on yılda (1995-2004), hiç atıf almamış yayınların oranı *A&HCI* için %64 ile %93 arasında değişmekte iken, *SSCI* için %28 ile %81, *SCI* için ise %23 ile %76 arasında değişim göstermektedir.

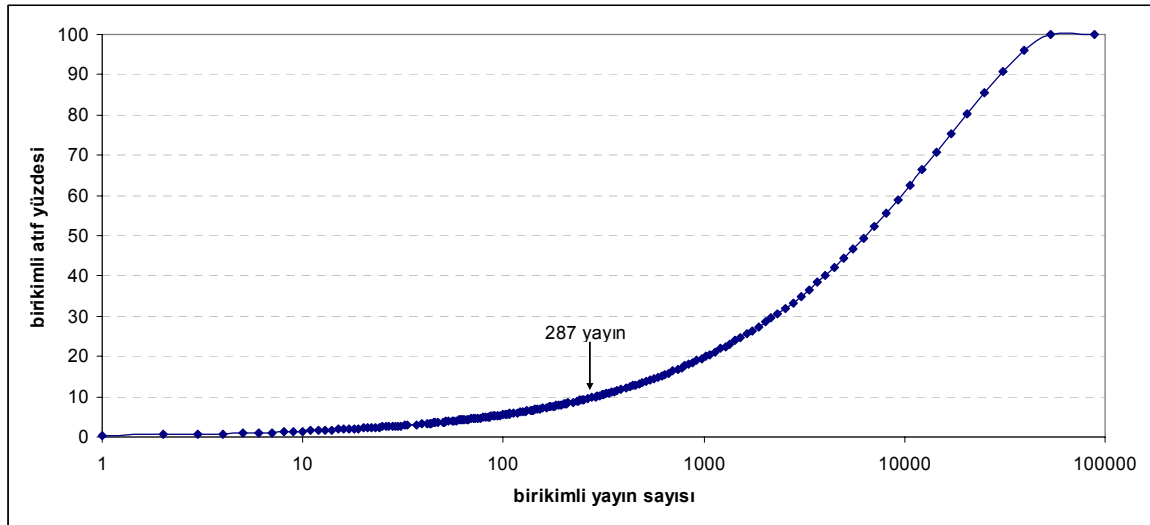

Şekil 4.10 Son on yılda atıf dizinlerindeki hiç atıf almamış yayınların oranı

4.3.3. Türkiye Adresli Yüksek Düzeyde Atıf Almış Yayınlar ve Özellikleri

Bilim ve teknoloji politikaları açısından yüksek sayıda atıf almış çalışmaların ayrı bir önemi bulunmaktadır. Çünkü bilim ve teknoloji politikaları bilimsel mükemmeliyet (scientific excellence) üzerine odaklanır (Van Leeuwen ve diğerleri 2003; Van Raan 2000). Yaygın olarak kabul edilen görüş, yüksek sayıda atıf almış yayınların bilim dünyasına önemli katkı yaptığı yönündedir (Aksnes 2005:16). Bu yayınlar ülkelerin uluslararası bilim camialarında saygınlığını artıran önemli bir etmen olarak kabul edilir. *SCI* kapsamında Türkiye adresli yayınlara yapılan toplam atıf sayısı 343.539 olarak saptanmıştır. Bu atıfların %10'u (34.366 atıf) 68 kez ve üzeri sayıda atıf almış 287 yayından gelmektedir (bkz. Şekil 4.11). *ESI* en sık atıf yapılan yayınları saptarken eşik değer olarak toplam atıfların %1'lik kısmına giren yayınları almaktadır (ESI 2005). Türkiye adresli yayınlara yapılan atıfların %1'i sadece altı yayından geldiği için araştırmada %10 değeri alınmıştır.

Şekil 4.11 SCI kapsamındaki Türkiye adresli yayınların birikimli atıf yüzdesi

Tüm atıfların %10'unu içeren 287 yayının özelliklerine bakıldığında %91'inin birden çok yazarı bulunduğu ve yayın türü olarak makalelerin baskın olduğu (%87'si makale) görülmektedir. 287 yayına ait ortalama yazar sayısı 7,4 iken, 287 yayının da içinde bulunduğu 89.011 kayıtlı veri setinde, makale başına düşen yazar sayısı 3,8'dir (bkz. Tablo 4.11). Buradan hareketle yüksek düzeyde atıf alan yayınların nispeten daha fazla ortaklaşa çalışma ürünü olduğu söylenebilir. Norveç adresli yayınların incelendiği bir çalışmada da benzer bulgular ortaya konmuş, tüm yayınlarda makale başına düşen yazar sayısı 3,7 iken yüksek sayıda atıf almış yayınlar için bu ortalamanın 8,9 olduğu saptanmıştır (Aksnes 2003b:161).

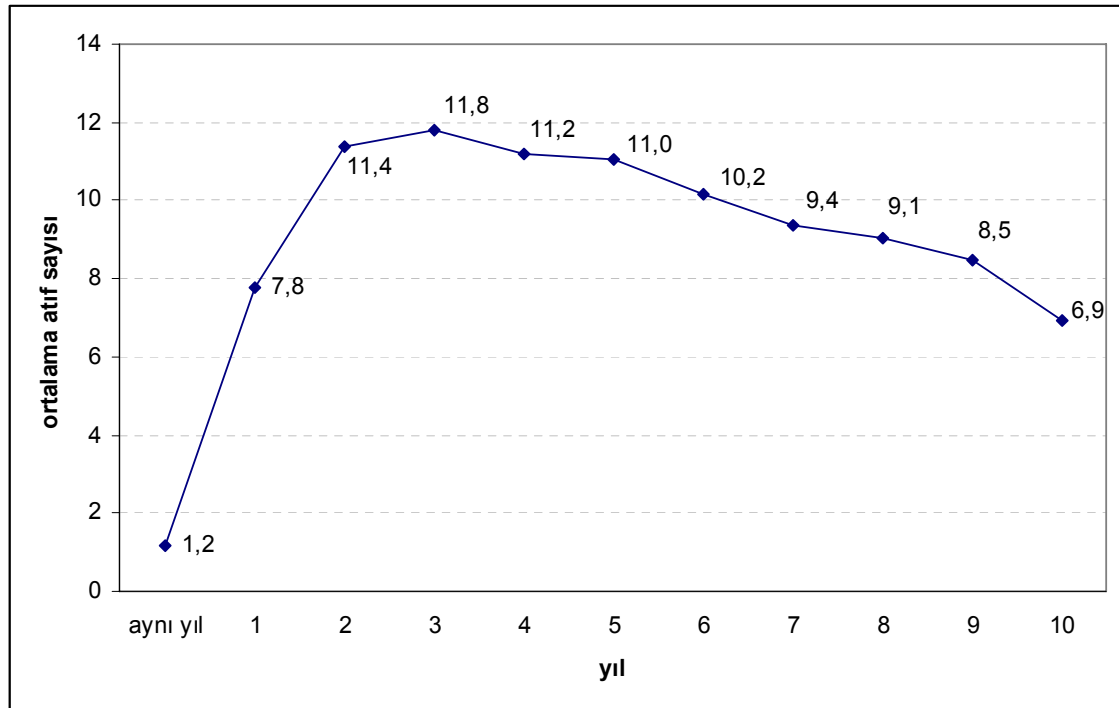
Tablo 4.11 Yazar sayısı ile ilgili bilgiler

	Yazar sayısı (ortalama)	Standart sapma	Yazar sayısı (ortanca)
Yüksek düzeyde atıf almış yayınlar	7,4	6,5	5
Tüm yayınlar	3,8	2,4	3

Toplam 287 yayının konu dağılımına göre değerlendirme yapıldığında 92 yayının tıp alanından olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla fizik (41 yayın), kimya (27 yayın), genetik (23 yayın) ile biyoloji ve biyokimya (22 yayın) alanları takip etmektedir.

Belli alanlarda çok az sayıda yayın yüksek düzeyde atıf almış yayınlar kategorisinde yer almaktadır. Örneğin çevre ve ekoloji, matematik, psikoloji ve psikiyatri, bilgisayar bilimleri ve malzeme bilimi alanlarında otuz yıldan daha uzun bir zaman diliminde sadece birer yayın bu kategoriye girmiştir. Ne yazık ki söz konusu alanlarda etkisi yüksek çalışmalar gerçekleştirilememiştir.

On yıllık bir atıf penceresi dâhilinde Türkiye adresli yüksek düzeyde atıf almış 210 yayının yayımlandıktan kaç yıl sonra atıf aldığını gösteren grafik Şekil 4.12'de verilmektedir. Değerlendirmeye 287 yayının tamamı değil, 210 yayın alınmıştır. 77 yayının değerlendirme dışı tutulmasının nedeni atıf alabilirlik özelliklerini hala sürdürmekte olmalarıdır. Örneğin 2000 yılı yayınları için böyle bir değerlendirme yapılmak istendiğinde söz konusu yayınlara 2011 yılına kadar yapılmış atıfların eklenmesi gerekmektedir.

Şekil 4.12 Çok sayıda atıf almış yayınların yayımlandıktan kaç yıl sonra atıf aldığı

Yüksek düzeyde atıf alan yayınlara yapılan atıfların en üst düzeye ulaşması için üç yıl beklemek gerektiği görülmektedir. Alınan atıf sayısının zaman içinde azalmasına karşın, başarılı çalışmaların değerlerini korumayı sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Grafikten

anlaşılacağı üzere bir çalışma yayımlandıktan on yıl sonra dahi yedi atıf alabilmektedir (bkz. Şekil 4.12). Yüksek sayıda atıf almış yayınlarda yaşlanmanın daha yavaş gerçekleştiğini belirten Aksnes (2003b:164) haklı görünmektedir.

4.3.4. Türkiye Adresli Yayınların *h*-endeksi

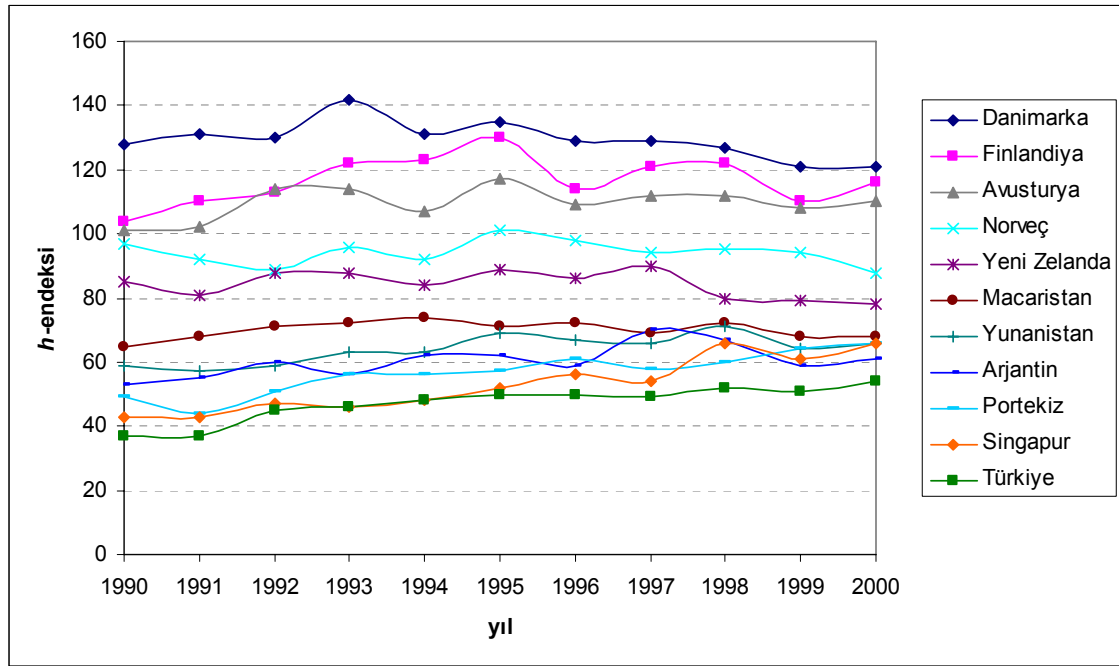
Çalışmamızda birçok ülke ve kuruma yönelik olarak *h*-endeksi değerleri hesaplanmıştır. *h*-endeksinin hesaplanmasına yönelik kullanılan veriler 25 Haziran 2007 tarihinde elde edilmiştir.

SCI'de her yıl, değerlendirmeye alınan her ülke ve her kurum için ayrı ayrı taranmış, elde edilen verilere dayanarak *h*-endeksi değerleri hesaplanmıştır. *h*-endeksi hesaplanırken belirli bir zaman aralığı değil makalenin yayımlandığı tarihten 23 Haziran 2007 tarihine kadar (veri tabanının en son güncellendiği tarih) yapılan tüm atıflar topluca değerlendirilmiştir.¹

Belli bir atıf penceresi dikkate alınmaksızın yapılan hesaplama sonucunda Türkiye'nin 1990-2000 arasındaki yıllarda *h*-endeksi değerinin 37'den 54'e yükseldiği görülmektedir.² Bu bulguya bağlı olarak söz konusu yıllar arasında Türkiye adresli yayınların *h*-endeksi değerine yönelik bir artıştan söz edilebilir. Ancak dünya literatürüne Türkiye'den daha az yayın ile katkıda bulunan Portekiz, Singapur ve Yunanistan'ın *SCI* kapsamında 2000 yılındaki yayınlarına ilişkin *h*-endeksi değerinin 66; Avusturya, Danimarka ve Finlandiya gibi ülkelerin 1990-2000 yılları arasındaki yayınlarının *h*-endeksi değerlerinin ise 100'ün üzerinde olması düşündürücüdür (bkz Şekil 4.13).

¹ *h*-endeksini hesaplariken ISI kaynaklı bir sınırlama problem yaratmıştır. ISI'da bir ülkeye ya da kuruma ilişkin 10.000'den fazla yayın söz konusu olduğunda *h*-endeksi değeri hesaplanamamaktadır. Hesaplamanın yapılabilmesi için tüm ilgili kayıtların indirilmesi ve üzerinde işlem yapılabilir hale getirilmesi gerekmektedir. Bu yüzden herhangi bir yılda yayın sayısı 10.000'den fazla olan ülkeler (örneğin ABD ve Almanya gibi) ve kurumlar (Texas Üniversitesi gibi) karşılaştırma için kullanılamamıştır.

² 1990 yılında yayımlanmış Türkiye adresli 37 çalışma 37 kez ve üzeri atıf alırken, 2000 yılındaki yayınların 54'ü en az 54 kez atıf almıştır.

Şekil 4.13 Yıllara göre bazı ülkelerin h -endeksi değerleri

Türkiye'deki kurumların atıf performanslarının h -endeksi değerlendirilmesi de ayrıca yapılmıştır. Tablo 4.12'de yer alan kurumlar rastgele seçilmiş olup, 1990-2000 yılları arasındaki yayınlarına ilişkin h -endeksi değerleri hesaplanmıştır.

Pek çok Amerikan üniversitesi ile birlikte Japonya'daki Tokyo, Osaka, Kyoto gibi üniversiteler, birçok ülkenin sahip olduğu h -endeksi değerinin çok üzerinde h -endeksi değerlerine kurumsal bazda sahiptirler. Türkiye'deki üniversitelerin sahip olduğu h -endeksi değerlerinin oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Örneğin, 2000 yılı için Türkiye'deki en yüksek h -endeksi değerine sahip Hacettepe Üniversitesinin h -endeksi değeri 35 iken, bu değer aynı yıl Finlandiya'daki Helsinki Üniversitesi için 94, Almanya'daki Münih Üniversitesi için 85, İsveç'teki Karolinska Enstitüsü için 84, Danimarka'daki Kopenhag Üniversitesi için 73'tür. ABD'deki Harvard Üniversitesinde 2000 yılında *SCi* de yayımlanmış çalışmalara ilişkin h -endeksi değeri 196'dır ve 1990-1999 yılları arasında bu değer hiç 200'ün altına düşmemiştir. Bir başka deyişle, 1990 yılında Harvard Üniversitesinde 236 yayının 236 ve daha fazla kez atıf alınırken, Hacettepe Üniversitesinde sadece 17 yayının, 17 ve üzeri kez atıf alınmıştır.

Tablo 4.12 Bazı kurumların yıllara göre *h*-endeksi değerleri

Kurum	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990
Harvard Univ.	196	215	235	236	246	253	256	242	244	236	236
Stanford Univ.	151	149	157	145	170	160	172	159	167	163	163
Univ. Washington	136	141	153	145	152	161	157	158	158	157	163
Yale Univ.	129	136	143	148	153	148	160	145	149	141	149
Univ. Calif. Los Angeles	123	132	142	143	143	148	139	131	146	153	150
Univ. Cambridge	119	124	125	119	129	140	124	124	121	112	122
Univ. Toronto	118	119	126	128	136	130	139	126	121	127	115
Univ. Oxford	116	112	121	127	120	126	124	114	116	118	116
Univ. Tokyo	115	119	121	123	121	123	118	113	116	108	112
Univ. Michigan	114	117	131	143	140	139	146	146	138	142	130
Duke Univ.	108	121	127	131	139	150	147	138	133	141	121
Kyoto Univ.	103	109	106	113	102	106	109	110	111	101	99
Univ. Maryland	101	99	110	103	107	113	110	108	110	103	102
Osaka Univ.	95	98	99	96	99	102	107	101	96	97	93
Univ. Helsinki	94	89	95	97	79	82	89	84	89	86	74
Univ. Munich	85	85	87	85	90	85	88	89	85	83	85
Karolinska Inst.	84	102	102	98	103	103	104	104	101	101	104
Univ. Copenhagen	73	68	77	78	75	81	79	84	75	77	78
Univ. Manchester	72	74	80	81	74	83	77	73	76	73	68
Univ. Milan	71	80	86	91	79	93	85	82	78	80	67
Univ. Sydney	68	68	74	68	77	73	70	66	62	64	60
Univ. Barcelona	63	65	72	69	65	67	65	66	60	52	51
Katholieke Univ. Leuven	63	74	66	60	54	64	59	43	42	34	20
Tel Aviv Univ.	62	71	69	71	73	73	67	69	69	68	65
Univ. Bern	59	67	70	77	71	79	81	74	69	70	65
Hacettepe Üniv.	35	32	30	32	31	29	25	22	26	20	17
İstanbul Üniv.	26	25	28	25	23	19	19	17	18	17	12
Ankara Üniv.	22	24	26	22	23	19	18	18	16	15	15
ODTÜ	22	22	23	24	18	8	18	20	20	21	16
Gazi Üniv.	16	18	20	17	16	16	15	13	13	14	8

4.3.5. Tartışma

Atıf sayısı araştırma performansının değerlendirmesinde kullanılan bir nitelik göstergesidir. Atıf dizinlerindeki Türkiye adresli yayınların önemli bir bölümü ya atıf almamıştır ya da az sayıda atıf almıştır. Birden fazla atıf almış yayın oranı *SCI* de %51, *SSCI* de %56, *A&HCI* de ise %83'tür. Bu oranların yüksek olması bir bakıma olağan karşılanabilir. Ancak yıllar içinde atıf sayılarında düşüş görüldüğü ve araştırmacıların önceliğinin atıf dizinlerinde yayın yapmak olduğu dikkate alınmalıdır.

Bilimsel yayınlara ilişkin niteliği ölçmede kullanılan ve son yıllarda önemli bir performans göstergesi olarak görülen *h*-endeksi değerleri ülkeler ve kurumlar için saptanmış, Türkiye'nin diğer ülkelere kıyasla düşük *h*-endeksi değerine sahip olduğu görülmüştür. Türkiye'deki üniversiteler de başka ülkelerdeki üniversitelerle karşılaştırıldığında düşük *h*-endeksi değerlerine sahiptir. Yayın yapmanın temel ölçüt olarak alındığı ve atıf alan yayınların yeterince destek görmediği ülkemizde üniversitelerin düşük *h*-endeksi değerlerine sahip olması kaçınılmaz bir sonuçtur. Özellikle yayın sayıları az ve ana dilleri İngilizce olmayan ülkelerin Türkiye'den daha yüksek *h*-endeksi değerlerine sahip olması nitelik açısından Türkiye adresli yayınların durumunun sorgulanmasını gerektirmektedir.

4.4. JOURNAL CITATION REPORTS'DAKİ ALANLARA GÖRE TÜRKİYE ADRESLİ YAYINLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmamızda *JCR* listesi temel alınarak hangi alanlarda ne kadar yayın yapıldığı da incelenmektedir. Bunun için alanlarda kaç derginin olduğu, bu dergilerin kaçında Türkiye adresli yayın yapıldığı, yapılan yayınların ne kadarının makale olduğu ayrı ayrı saptanmıştır. Alanlardaki dergiler etki faktörüne göre sıralanmış ve etki faktörü en yüksek %10, %5 ve %1'e giren dergilerde Türkiye'nin ne kadar yayın yaptığı da ayrıca hesaplanmıştır. Tüm yıllara bakıldığında en çok yayın yaptığımız beş alan sırasıyla kimya, cerrahi, fizik, pediatri ve farmakolojidir. Bu alanlar *JCR* sınıflamasındaki alanlardır. Örneğin, tıp alanı içinde ele alınabilecek birçok alan *JCR* listesinde ayrı bir alan olarak tanımlanmıştır.

4.4.1. Tüm Yıllara İlişkin Değerlendirme

Tablo 4.13'te tüm zamanlarda Türkiye adresli yapılan yayınlara ilişkin bulgular sunulmaktadır. Parantez içindeki değerler makale sayılarına aittir. Örneğin, kimya alanında yayın yapılan dergi sayısı 310, makale yayımlanan dergi sayısı 297, tüm zamanlarda yapılan Türkiye adresli yayın sayısı 8055, Türkiye adresli yayımlanan makale sayısı ise 7569'dur.

Etki faktörüne göre yapılan sıralama ile etki faktörü en yüksek %10, %5 ve %1'e giren dergilerde Türkiye'nin ne kadar yayın ve makaleye sahip olduğu araştırılmaktadır. Buna göre birçok alanda etki faktörüne göre üst %1'lik dilimde olan dergilerde Türkiye adresli herhangi bir makale yayımlanmadığı ya da az sayıda makale yayımlandığı saptanmıştır. Bulgular ayrıca, 132 alanın 65'inde etki faktörüne göre üst %1'lik dilimde olan dergilerde Türkiye adresli bir makale bile yayımlanmadığını göstermektedir.

Tüm zamanlarda en çok yayın yapılan on alanın altısında (kimya, fizik, farmakoloji, malzeme bilimi, klinik nevroloji ve kimya mühendisliği) etki faktörüne göre üst %1'lik dilimde olan dergilerde Türkiye adresli makale yayımlanmadığı, dördünde ise iki ile 17 arasında (pediatri - 17 makale, tıp - yedi makale, cerrahi - dört makale, radyoloji – iki makale) makale yayımlandığı görülmektedir (bkz. Tablo 4.13).

Tablo 4.13 JCR'deki alanlara göre Türkiye'nin yayınları (tüm yıllar)

Alan adı	Alandaki dergi sayısı	Türkiye adresli yayın yapılan dergi sayısı	Etki faktörüne göre			Tüm zamanlarda yapılan yayın sayısı
			üst %10'luk dilimde olan dergilerdeki yayın sayısı	Etki faktörüne göre üst %5'lik dilimde olan dergilerdeki yayın sayısı	Etki faktörüne göre üst %1'lik dilimde olan dergilerdeki yayın sayısı	
Kimya	437	310 (297)	138 (121)	34 (23)	3 (0)	8055 (7569)
Cerrahi	139	133 (132)	412 (197)	98 (56)	5 (4)	7492 (5886)
Fizik	285	210 (202)	579 (544)	55 (45)	1 (0)	5572 (5352)
Pediyatri	70	61 (60)	335 (99)	129 (41)	34 (17)	4996 (3844)
Farmakoloji	187	149 (136)	43 (15)	7 (1)	1 (0)	3635 (2885)
Malzeme bilimi	304	219 (216)	218 (209)	101 (97)	1 (0)	3539 (3421)
Klinik nevroloji	140	116 (112)	159 (99)	103 (68)	1 (0)	3451 (2541)
Kimya mühendisliği	116	89 (86)	183 (146)	30 (25)	1 (0)	3126 (2984)
Radyoloji	84	69 (66)	573 (164)	143 (65)	6 (2)	2973 (2193)
Tıp	215	152 (140)	406 (64)	235 (41)	41 (7)	2876 (2066)

Not: Parantez içindeki değerler makalelere iliřkindir.

4.4.2. 2004 Yılına İlişkin Değerlendirme

2004 yılındaki yayınlar değerlendirildiğinde tıp, pediatri ve bilgisayar bilimleri dışında etki faktörüne göre üst %1'lik dilimde olan dergilerde Türkiye adresli yayına rastlanmamaktadır (bkz. Tablo 4.14). Tıp alanında yapılan on yayın *New England Journal of Medicine* adlı dergide yayımlanmıştır. Tıp alanında son derece saygın bir yeri olan bu dergide yapılan on yayının üçü tam metin makaledir. Bilgisayar bilimlerindeki iki yayın *Bioinformatics* dergisinde, pediatri alanındaki iki yayın ise *Pediatrics* adlı dergide yayımlanmıştır.

Tablo 4.14 JCR'deki alanlara göre Türkiye'nin yayınları (2004 yılı)

Alan adı	2004 yılında yapılan yayın sayısı	Etki faktörüne göre üst %10'luk dilimde olan dergilerdeki yayın sayısı	Etki faktörüne göre üst %5'lik dilimde olan dergilerdeki yayın sayısı	Etki faktörüne göre üst %1'lik dilimde olan dergilerdeki yayın sayısı
Kimya	1226	27	3	0
Cerrahi	1148	38	13	0
Malzeme bilimi	918	43	15	0
Fizik	773	58	8	0
Klinik nevroloji	650	42	18	0
Pediatri	648	15	5	2
Tıp	633	39	17	10
Bilgisayar bilimleri	581	14	7	2
Farmakoloji	561	7	1	0
Radyoloji	540	123	1	0

Radyoloji alanında etki faktörüne göre sıralamada üst %10'luk dilimde yer alan dergilerde çok sayıda yayın yapıldığı görülmektedir (bkz. Tablo 4.14). Söz konusu 123 yayının sadece 15'i tam metin makale olarak yayımlanmıştır. Diğer yayınların önemli bir kısmı bildiri özeti kategorisinde bulunmaktadır.

Türkiye adresli yayınların alanlar bazında ağırlıklı etki faktörü değerleri hesaplanırken, alanlardaki yayın sayıları derginin etki faktörü değerleri ile çarpılmış, çarpım sonucu elde edilen değerler toplanarak o alandaki toplam yayın sayısına bölünmüştür. En çok yayın yapılan 2004 yılına ilişkin veriler analiz edildiğinde, 132 alanın 50'sinde (%38) ağırlıklı etki faktörü ortalamasının etki faktörü ortalamasından yüksek olduğu saptanmıştır. Ortalamaların dışında etki faktörü ortancalarına yönelik olarak da bir

analiz gerçekleştirilmiştir. Örneğin, Türkiye adresli 101 yayının bulunduğu bir alanda her çalışmanın yayımlandığı derginin etki faktörü değerleri büyükten küçüğe doğru sıralanmış, 51. sıradaki etki faktörü o alana ilişkin ağırlıklı ortanca etki faktörü değerini oluşturmuştur. Birden çok yayının yer aldığı dergilerin ortanca etki faktörü değeri hesaplanırken yayın sayısı nispetinde sıralamaya katılmıştır. 2004 yılında en çok yayın yapılan on alana ilişkin saptanan etki faktörü ortalama ve ortanca değerleri Tablo 4.15'te sunulmaktadır. Buna göre Türkiye adresli yayınların ağırlıklı etki faktörü ortalaması sadece iki alanda dergilerin etki faktörü ortalamasından yüksektir. Bu alanlar klinik nöroloji ve radyolojidir. Etki faktörü ortancalarına bakıldığında, Türkiye adresli yayınların ağırlıklı etki faktörü ortancasının alandaki dergilerin etki faktörü ortancasından yüksek olduğu alan sayısının üçe yükseldiği görülmektedir. Klinik nöroloji ve radyoloji alanlarına fizik alanı eklenmiştir (bkz. Tablo 4.15).

Tablo 4.15 Yayınlarla ilişkin etki faktörü ortalama ve ortanca değerleri (2004 yılı)

Alan adı	Türkiye adresli		Türkiye adresli	
	Alandaki dergilerin etki faktörü ortalaması	yayınların ağırlıklı etki faktörü ortalaması	Alandaki dergilerin etki faktörü ortancası	yayınların ağırlıklı etki faktörü ortancası
Kimya	1,804	1,289	1,161	1,007
Cerrahi	1,334	1,163	1,013	0,956
Malzeme bilimi	1,087	0,801	0,611	0,578
Fizik	1,938	1,552	1,142	1,186
Klinik nöroloji	1,941	1,989	1,461	1,630
Pediyatri	1,243	0,884	1,105	0,713
Tıp	2,223	1,795	1,093	0,700
Bilgisayar bilimleri	1,054	0,638	0,723	0,513
Farmakoloji	2,542	1,722	1,854	1,576
Radyoloji	1,886	2,072	1,507	1,641

Çalışmamızda *JCR* alanları temel alınmak suretiyle alanlardaki Türkiye adresli yayınların hangi dergilerde yayımlandığına bakılarak; etki faktörü sıralamaları ile sıklık sıralamaları da karşılaştırılmıştır. Her bir alan ve her bir yıl için ayrı ayrı ilişki testleri yapılmış, bazı alanlarda Türkiye adresli yapılan yayınların etki faktörü sıralaması ile yayın sayısı sıralaması arasındaki ilişki olduğu saptanmıştır. Örneğin 2004 yılında tıp alanında yapılan yayınların sıklıklarına ilişkin sıralama ile bu yayınların yapıldığı dergilerin etki faktörlerine ilişkin sıralama arasında düşük düzeyde ve istatistiksel açıdan anlamlı negatif yönde bir ilişki vardır (Spearman's $\rho = -0,257$, $p = <0,05$). Tıp

alanında 2004 yılında yapılmış yayınlar etki faktörü daha düşük dergilerde yayımlanma eğilimi göstermektedir. Aralarında acil tıp, veterinerlik, cerrahi, farmakoloji, fizik gibi alanların da bulunduğu birçok alanda benzer istatistikî sonuçlar elde edilmiştir. Sadece kimya mühendisliği alanında sıklıklara ilişkin sıralama ile etki faktörlerine ilişkin sıralama arasında düşük düzeyde ve istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır (Spearman's $\rho = 0,270$, $p = <0,05$).¹

4.4.3. Tartışma

Atıf dizinleri kapsamındaki Türkiye adresli çalışmalar daha çok tıp ve temel bilimlerde yayımlanmıştır. Bunun başlıca üç nedeninden söz edilebilir. İlk olarak ISI daha çok bu alanlardaki dergileri içermektedir. İkincisi Türkiye'deki üniversite öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu bu alanlarda istihdam edilmektedir. Ülkemizde öğretim üyelerinin üçte biri sağlık bilimleri alanında, %27'si matematik, fen bilimleri ve teknik bilimlerde istihdam edilmektedir (YÖK 2005). Türkiye'de tıp ve temel bilimler ağırlıklı yayın yapılmasına ilişkin üçüncü neden ise alanlar bazında görülen bilimsel iletişim farklılığıdır. Örneğin, tıp alanındaki araştırmacıların yayın üretimi birçok alandakilere kıyasla çok daha fazladır.

Araştırmamızda etki faktörü yüksek dergilerde yer alan yayınların bir kısmının makale dışı doküman türü olduğu saptanmıştır. Doküman türü olarak makale dışı yayın yapılması araştırmaların görünürlüğünü (atıf almasını) azaltmaktadır. Yayın yapılan dergilerin etki faktörleri değerlendirildiğinde, Türk araştırmacıların yayın yapacakları dergiyi seçerken dergi etki faktörlerinin yüksek olmasına dikkat ettiklerini söylemek oldukça zordur.

4.5. ATIF DİZİNLERİNDEKİ TÜRKİYE ADRESLİ DERGİLER

Atıf dizinlerinde yayın sahibi olmak bir saygınlık göstergesi sayılmanın dışında, ülkeler açısından da son derece önemsenmektedir. Ancak bazı yazarlar tarafından sıklıkla vurgulanan husus, dizinlere makale sokmaktan öte dergi sokmanın daha anlamlı olduğu

¹ JCR kapsamında kimya mühendisliği alanı Türkiye adresli en sık yayın yapılan kimya alanından ayrı olarak sınıflanmaktadır.

ve bu yaklaşımın ilgililer tarafından dikkate alınması gerektiğidir (Arioğlu ve Girgin 2002; Yılmaz 2002:51).

Sayısı az olmakla birlikte atıf dizinleri kapsamında taranan Türkiye orijinli dergiler de bulunmaktadır. Atıf dizinleri kapsamındaki Türkiye adresli dergilerin hangileri olduğunu belirlemek için *JCR 2004*'ün iki sürümü (Science Edition ve Social Science Edition) kullanılmıştır. *JCR 2004*'e göre atıf dizinleri kapsamında yer alan Türkiye adresli dört dergi bulunmaktadır. Bunlar;

Turkish Journal of Pediatrics,

Turkish Journal of Chemistry,

Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences ve

Türk Psikoloji Dergisi' dir.

Daha sonra yaptığımız incelemeler sonucunda 2004 yılına ait *JCR*'de yer almayıp atıf dizinleri kapsamında olan Türkiye adresli dokuz derginin daha bulunduğu anlaşılmıştır.¹

Bunlar;

Turkish Journal of Earth Sciences,

Journal of Sports Science and Medicine,

Turkish Journal of Agriculture and Forestry,

Turkish Journal of Medical Sciences,

Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi,

Mikrobiyoloji Bülteni,

Türk Psikiyatri Dergisi,

Eurasian Journal of Educational Research ve

Adalya' dır.

Bu bilgiler doğrultusunda atıf dizinleri kapsamında yer alan Türkiye orijinli dergi sayısının on üç olduğu ortaya çıkmaktadır.² Ülkelerin atıf dizinleri kapsamında ne kadar

¹ *Turkish Journal of Gastroenterology* (2008) adlı derginin web sitesinde *SCF*'ye kabul edildiği belirtilmiş olmasına karşın, yapılan tarama sonuçlarında söz konusu dergiye ait kayıtlara *SCI* kapsamında rastlanmamıştır. Yine bir başka çalışmada (Asan ve Asan 2007:187) atıf dizinlerine girdiği ifade edilen *Tekstil ve Konfeksiyon* adlı dergide yayımlanan makalelere de yaptığımız tarama sonucunda erişim sağlanamamıştır.

² Bu dergilerden dokuzu (*Turkish Journal of Pediatrics, Turkish Journal of Chemistry, Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences, Turkish Journal of Earth Sciences, Journal of Sports Science and Medicine, Turkish Journal of Agriculture and Forestry, Turkish Journal of Medical Sciences, Türkiye*

dergisi olduğu 2004 yılı verilerine dayanarak Tablo 4.16 ve Tablo 4.17’de gösterilmektedir.¹

Tablo 4.16 *SCl*’de dizinlenen dergilerin ülke orijinlerine göre dağılımı

Ülke	N	Ülke	N
Amerika Birleşik Devletleri	2289	Meksika	7
İngiltere	1235	Romanya	7
Hollanda	571	Galler	6
Almanya	427	Ukrayna	6
Japonya	160	Arjantin	5
İsviçre	149	Yunanistan	4
Fransa	143	İran	3
Rusya	104	Slovenya	3
Kanada	75	Suudi Arabistan	3
Çin Halk Cumhuriyeti	71	Türkiye	3
İtalya	65	Venezüella	3
Danimarka	63	Bangladeş	2
Avustralya	60	Birleşik Arap Emirlikleri	2
Polonya	49	Bulgaristan	2
Hindistan	47	Etiyopya	2
Norveç	37	Pakistan	2
Singapur	30	Yugoslavya	2
İspanya	29	Ekvator	1
Güney Kore	27	Ermenistan	1
İskoçya	26	Estonya	1
Avusturya	23	Filipinler	1
Çek Cumhuriyeti	23	Hong Kong	1
İrlanda	21	Jamaika	1
Yeni Zelanda	21	Kenya	1
Güney Afrika Cumhuriyeti	17	Kostarika	1
İsveç	17	Küba	1
Brezilya	16	Kuveyt	1
Tayvan	16	Letonya	1
Macaristan	15	Litvanya	1
Belçika	12	Mısır	1
Slovakya	12	Özbekistan	1
Finlandiya	11	Tayland	1
Hırvatistan	11	Trinidad ve Tobago	1
İsrail	10	Uruguay	1
Şili	8	Toplam	5969

Kaynak: ISI 2004a

Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi ve *Mikrobiyoloji Bülteni*) *SCI* üçü (*Türk Psikoloji Dergisi*, *Türk Psikiyatri Dergisi* ve *Eurasian Journal of Educational Research*) *SSCI*, biri (*Adalya*) ise *A&HCI* tarafından dizinlenmektedir.

¹ Atıf dizinleri kapsamındaki dergilerin ABD ağırlıklı olduğu görülmektedir. *SCl*’deki dergilerin %38’i, *SSCI*’deki dergilerin ise %57’si ABD orijinlidir.

Ülkelerin atıf dizinlerinde yer alan dergi sayılarının önemine işaret eden bir başka nokta, Nobel ödülü almış bilim insanı sayıları ile atıf dizinlerinde yer alan dergi sayıları arasındaki ilişkinin çok güçlü olmasıdır (Pearson's $r = 0,953$, $p < 0,01$). Nobel ödülü kazanmış bilim insanı sayısı ülkelerin atıf dizinlerine soktuğu dergi sayısı ile paralellik göstermektedir.

Tablo 4.17 *SSCI*'de dizinlenen dergilerin ülke orijinlerine göre dağılımı

Ülke	N	Ülke	N
Amerika Birleşik Devletleri	982	Yeni Zelanda	3
İngiltere	413	Belçika	2
Hollanda	102	Brezilya	2
Almanya	52	Danimarka	2
Kanada	28	Güney Afrika Cumhuriyeti	2
İsviçre	21	Güney Kore	2
Fransa	17	Hırvatistan	2
Avustralya	16	İspanya	2
Rusya	8	Arjantin	1
Japonya	7	Finlandiya	1
İskoçya	6	İsrail	1
Norveç	6	İtalya	1
Çek Cumhuriyeti	4	Kolombiya	1
Meksika	4	Portekiz	1
Avusturya	3	Şili	1
Çin Halk Cumhuriyeti	3	Singapur	1
Hindistan	3	Slovenya	1
İrlanda	3	Tayvan	1
İsveç	3	Türkiye	1
Slovakya	3	Toplam	1712

Kaynak: ISI 2004b

4.5.1. *Turkish Journal of Chemistry*

TÜBİTAK tarafından yayımlanan ve kimya alanındaki araştırmalara yer veren derginin atıf dizinlerine giren ilk makalesi 1992 yılında yayımlanmıştır. Dergi Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim ve Aralık aylarında olmak üzere yılda altı sayı çıkarmaktadır. Ayrıca dergi *SCI* dışında *Chemical Abstract* ve *Chemistry Citation Index* tarafından da taranmaktadır (Turkish Journal of Chemistry 2006).

Derginin etki faktörünün yıllar içinde nasıl bir değişim gösterdiği Tablo 4.18'de incelenmiştir. Tabloda ayrıca, *Turkish Journal of Chemistry*'nin 1997-2006 yılları arasında her yıl için etki faktörü değeri, alanda kaç dergi bulunduğu ve ilgili yıla ait

yapılan etki faktörü sıralamasında kaçınıcı sırada yer aldığı bilgileri de verilmiştir. Tablodaki son sütun, alandaki etki faktörü değeri hesaplanan toplam dergi sayısını vermektedir.¹

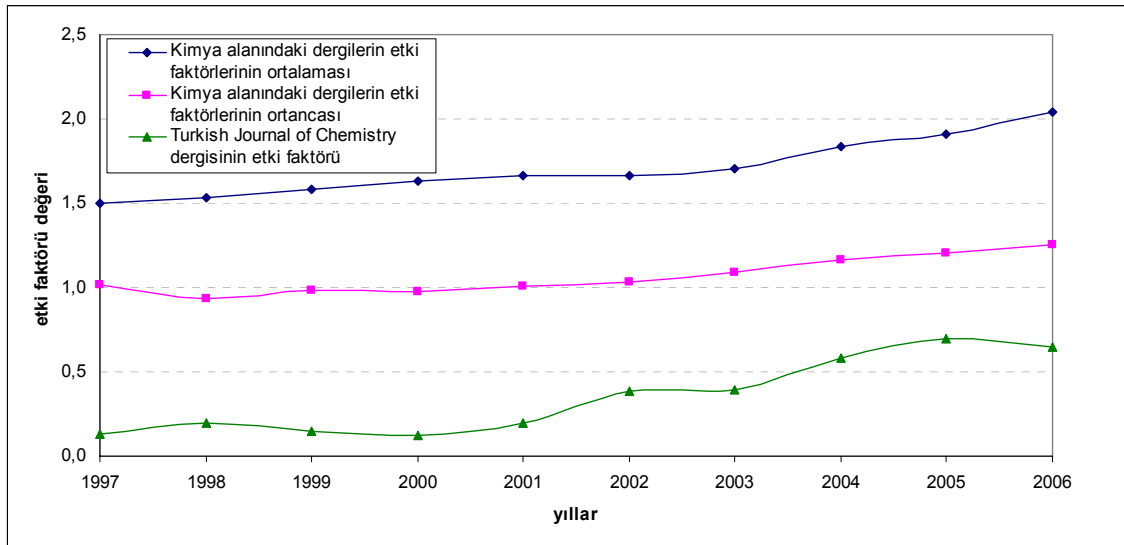
Tablo 4.18 Yıllara göre *Turkish Journal of Chemistry*'nin etki faktörü

Yıl	Etki faktörü	Etki faktörü sıralaması	Alandaki toplam dergi sayısı	Alandaki etki faktörü hesaplanan toplam dergi sayısı
2006	0,646	322	433	433
2005	0,698	314	438	435
2004	0,579	328	437	430
2003	0,394	359	427	419
2002	0,382	357	418	411
2001	0,196	385	407	402
2000	0,119	379	392	388
1999	0,145	361	384	379
1998	0,198	346	386	381
1997	0,135	334	356	348

Tabloda yer alan bulgular ışığında *Turkish Journal of Chemistry* dergisinin genel bir değerlendirmesini yaparsak; 1997 yılında alandaki toplam 356 dergi arasında, 0,135 etki faktörü ile 334. sıradayken, 2006 yılında alandaki toplam 433 dergi arasında etki faktörü 0,646'ya, etki faktörü sıralamasında konumu da 322. sıraya yükselmiştir. Ancak, *Turkish Journal of Chemistry*'nin alan içindeki etki faktörlerinin ortalaması ve ortancasına bakılarak yapılacak bir değerlendirmede (bkz. Şekil 4.14) derginin en olumlu konuma sahip olduğu 2005 yılında kimya alanındaki dergilerin etki faktörü ortalaması (1,909) ile dergilerin etki faktörlerinin ortancasının (1,208) çok altında kaldığı anlaşılmaktadır. Kısmen de olsa 2002 yılından itibaren *Turkish Journal of Chemistry*'nin etki faktörü değerinde bir artış olduğu görünse de, bu durum kimya alanındaki diğer dergiler için de geçerlidir. Hem alandaki dergilerin ortalama etki faktörü, hem de ortanca etki faktörü değerleri yıllar geçtikçe artış göstermiştir (bkz. Şekil 4.14).

¹ Bu bilginin verilmesinin nedeni bazı yıllarda dergilerin *JCR*'de yer almasına karşın etki faktörü değerlerinin hesaplanmamış olmasıdır. Örneğin *JCR*'ye yeni girmiş bir derginin etki faktörü aynı yıl *JCR*'de yer almamaktadır.

Şekil 4.14 Kimya alanındaki dergilerin ortalama ve ortanca etki faktörü değerleri ile *Turkish Journal of Chemistry*'nin yıllara göre etki faktörü değerleri

Sonuç olarak, *Turkish Journal of Chemistry*'nin gerek etki faktörü ortalaması, gerekse etki faktörü ortancası bakımından kimya alanındaki genel ortalamaların altında etki faktörü performansı izlediği görülmektedir.

4.5.2. *Turkish Journal of Pediatrics*

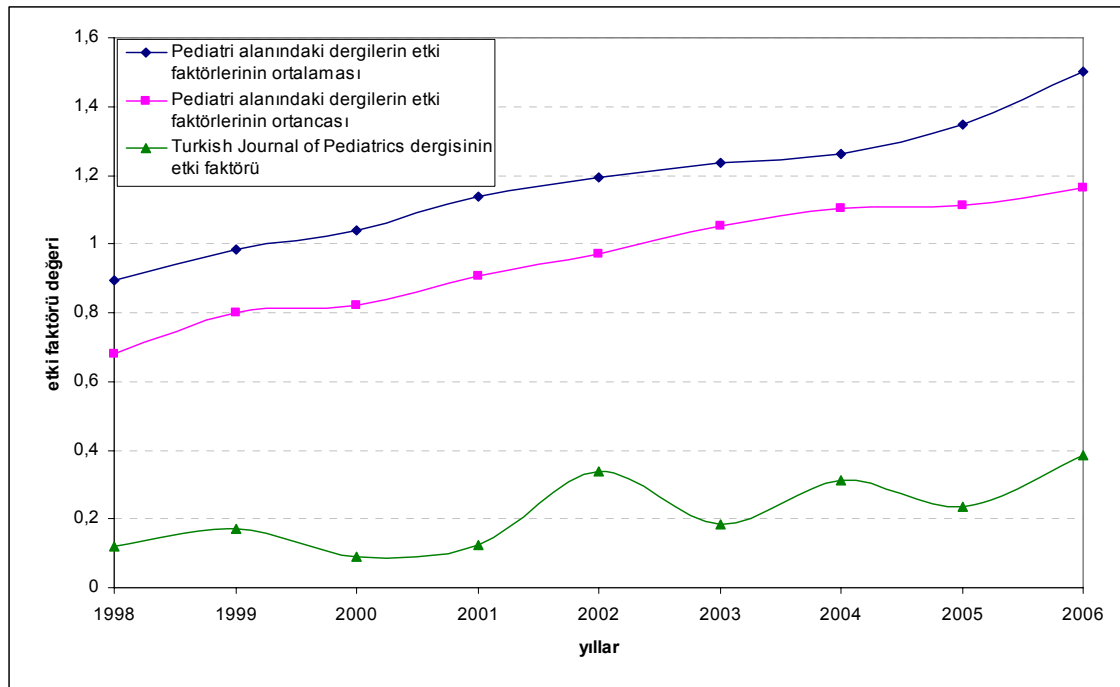
Türkiye Milli Pediatri Derneği'nin yayını olan *Turkish Journal of Pediatrics* 1984 yılında *SCI* kapsamına alınmıştır. *Turkish Journal of Pediatrics* yılda dört sayı olarak yayımlanmakta ve *BIOSIS Previews*, *CAB Abstracts*, *EMBASE/Excerpta Medica*, *IBIDS*, *MEDLINE/Index Medicus*, *MICROMEDEX for Health Care Series*, *SERLINE*, *Turkish Medical Index* gibi kaynaklar tarafından da dizinlenmektedir (*Turkish Journal of Pediatrics* 2006).

Turkish Journal of Pediatrics atıf dizinleri kapsamında yer alan pediatri dergileri içinde etki faktörü sıralamasında son sıralarda yer alan bir dergidir (bkz. Tablo 4.19). *Turkish Journal of Pediatrics* 2000 ve 2003 yıllarında pediatri dergileri arasındaki etki faktörü sıralamasında sonuncudur.

Tablo 4.19 Yıllara göre *Turkish Journal of Pediatrics*'in etki faktörü

Yıl	Etki faktörü	Etki faktörü sıralaması	Alandaki toplam dergi sayısı	Alandaki etki faktörü hesaplanan toplam dergi sayısı
2006	0,387	71	74	74
2005	0,236	71	73	72
2004	0,312	66	69	70
2003	0,184	68	68	68
2002	0,340	65	68	68
2001	0,122	67	69	68
2000	0,089	70	71	70
1999	0,173	67	72	70
1998	0,120	67	71	70

Turkish Journal of Pediatrics bulunduğu alan içinde ortalama ve ortanca etki faktörü değerlerinden de oldukça uzaktır. Pediatri dergilerinin etki faktörü ortalamasının 1,5 ortancasının 1,162 olduğu 2006 yılında *Turkish Journal of Pediatrics*'in etki faktörü 0,387'dir. Pediatri alanındaki dergilerin etki faktörlerinin sürekli bir artış eğilimi gösterdiği, *Turkish Journal of Pediatrics*'in etki faktörü performansı açısından istikrarsız bir görünüme sahip olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.15). Derginin etki faktöründeki kimi yıllardaki kısmi artış da bir ya da iki makaleden kaynaklanmaktadır.

Şekil 4.15 Pediatri alanındaki dergilerin ortalama ve ortanca etki faktörü değerleri ile *Turkish Journal of Pediatrics*'in yıllara göre etki faktörü değerleri

4.5.3. *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences*

TÜBİTAK'ın yayımladığı bu dergi 1997 yılından bu yana ISI tarafından dizinlenmektedir.¹ Dergi yılda altı sayı olarak çıkmaktadır. Bu derginin en önemli özelliklerinden biri atıf dizinlerine giren Türkiye adresli yayınların en çok bu dergide yayımlanmış olmasıdır. Ele aldığımız zaman aralığı içinde yapılmış Türkiye adresli toplam 89.011 yayının 1178'i *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences*'da yayımlanmıştır. Türkiye adresli yayınlar yıl yıl değerlendirildiğinde, *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences*'ın 2004 yılı hariç her yıl en fazla yayın yapılan dergi olduğu görülmektedir.

Tablo 4.20 *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences* adlı derginin JCR baz alınarak elde edilmiş etki faktörü değerlerini ve bu değerlerde yıllar bazında nasıl bir değişim olduğunu göstermektedir. Buna göre 2006 yılı itibariyle veterinerlik alanındaki 129 dergi içinde *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences* 0,202'lik etki faktörü değeri ile 105. sırada yer almaktadır.

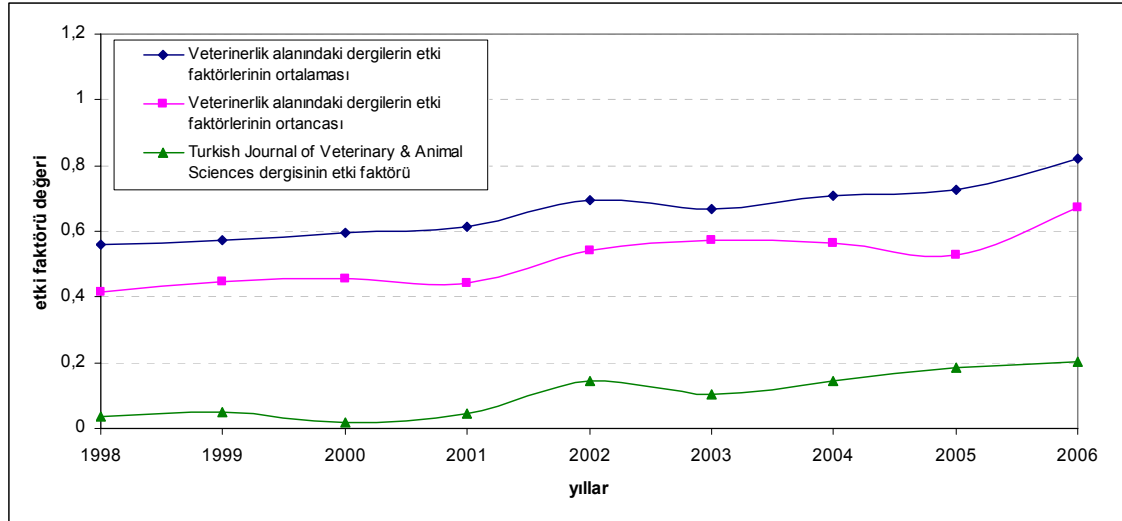
Tablo 4.20 Yıllara göre *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences*'ın etki faktörü

Yıl	Etki faktörü	Etki faktörü sıralaması	Alandaki toplam dergi sayısı	Alandaki etki faktörü hesaplanan toplam dergi sayısı
2006	0,202	105	129	128
2005	0,184	108	129	129
2004	0,143	106	123	123
2003	0,103	110	120	119
2002	0,146	110	129	125
2001	0,043	123	128	126
2000	0,018	125	128	126
1999	0,048	125	129	129
1998	0,037	134	139	135

Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences adlı derginin veterinerlik alanındaki en düşük etki faktörü değerine sahip dergilerden biri olduğu anlaşılmaktadır (bkz. Şekil 4.16). Derginin etki faktörünün düşük olmasının temel nedenlerinden biri dergide

¹ Derginin web sitesinde (*Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences* 2006) 1996'dan beri *SCI* tarafından dizinlendiği bilgisi olmasına karşın yaptığımız taramalar sonucunda yayın yılı 1996 olan herhangi bir yayının *SCI* kapsamında bulunmadığı görülmüştür.

yayımlanan yazıların önemli bir kısmının (1178 yayının 801'i) Türkçe olmasıdır. İngilizce olarak yayımlanmayan dergilerin atıf etkisinin yayın dili İngilizce olanlara oranla daha az olduğu bilinmektedir (Van Leeuwen, Moed, Tijssen, Visser ve Van Raan 2001:345).

Şekil 4.16 Veterinerlik alanındaki dergilerin ortalama ve ortanca etki faktörleri ile *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences*'ın yıllara göre etki faktörü

4.5.4. Türk Psikoloji Dergisi

Türk Psikologlar Derneği'nin yayını olan *Türk Psikoloji Dergisi* 1995 yılından itibaren *SSCI* tarafından dizinlenmektedir. Yılda iki sayı olarak çıkarılan dergi, Türkiye'de psikoloji alanında kuramsal ve uygulamalı çalışmaları yayımlamakta ve 1978 yılından bu yana kesintisiz olarak çıkmaktadır (Türk Psikoloji Dergisi 2006). *Türk Psikoloji Dergisi*, *SSCI* kapsamında en uzun süre kalan Türkiye orijinli dergi olma özelliğini taşımaktadır.

Türk araştırmacılarının genellikle Türkçe olarak yazılan çalışmalarına yer veren bu dergi,¹ makalelerin İngilizce özetlerini de yer içermesine karşın, yurt dışından atıf

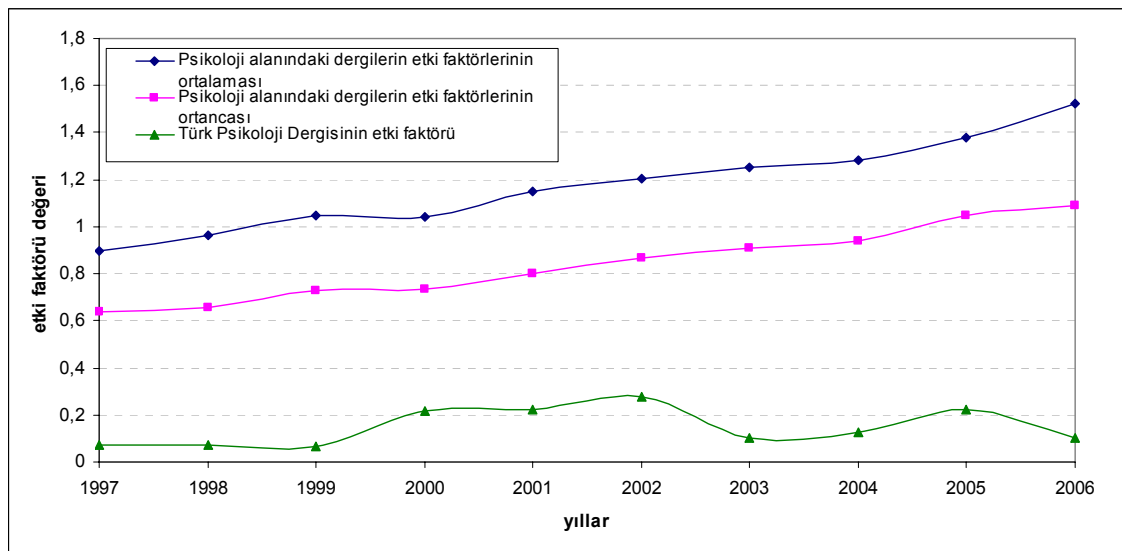
¹ Daha önce gerçekleştirilen bir çalışmada (Al ve Coştur 2007:157) Türk Psikoloji Dergisi'nde yapılan yayınların sadece birinin İngilizce olduğu belirlenmiş, makalelerin İngilizce özetlerinin dergide yer almasına karşın derginin yayın dilinin Türkçe olmasının yurt dışındaki araştırmacıların derginin içeriği hakkında yeterli bilgi sahibi olmasını engellediği yorumu yapılmıştır.

almakta zorlanmaktadır. Derginin etki faktörü değeri 1997-2006 arasında düzensiz bir şekilde 0,067 ile 0,222 arasında değişmekte olup, 2006 yılı itibariyle alandaki etki faktörü hesaplanan 438 dergi arasında 437. sırada bulunmaktadır (bkz. Tablo 4.21).

Tablo 4.21 Yıllara göre *Türk Psikoloji Dergisi*'nin etki faktörü

Yıl	Etki faktörü	Etki faktörü sıralaması	Alandaki toplam dergi sayısı	Alandaki etki faktörü hesaplanan toplam dergi sayısı
2006	0,103	437	440	438
2005	0,222	403	428	427
2004	0,125	415	425	424
2003	0,100	420	423	422
2002	0,278	372	422	419
2001	0,222	380	410	410
2000	0,214	385	420	419
1999	0,067	414	425	422
1998	0,074	419	427	426
1997	0,074	417	429	426

JCR'nin sosyal bilimlere ilişkin 2006 yılı sürümü 440 psikoloji dergisine yer vermektedir. Bu dergilerin ortalama ve ortanca etki faktörleri dikkate alındığında *Türk Psikoloji Dergisi* on yıllık bir süreç içerisinde olumsuz konumunu sürdürmeye devam etmektedir. Derginin en yüksek etki faktörü değerine sahip olduğu yıl 2002'dir (bkz. Şekil 4.17). Ancak o yıl da etki faktörü performansı açısından diğer dergiler ile yarışabilecek düzeyde atıf almadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 4.17 Psikoloji alanındaki dergilerin ortalama ve ortanca etki faktörü değerleri ile *Türk Psikoloji Dergisi*'nin yıllara göre etki faktörü değerleri

4.5.5. *Turkish Journal of Earth Sciences*

TÜBİTAK tarafından yayımlanan dergi 2004 yılındaki ilk sayısından başlayarak ISI kapsamına alınmıştır. Dizinlere yeni dâhil edildiği için dergi ile ilgili sadece 2006 yılına ait *JCR*'de bilgi yer almaktadır. Buna göre *Turkish Journal of Earth Sciences* yer bilimleri alanındaki¹ 131 dergi arasında 2,536'lık etki faktörü değeri ile 12. sırayı *Biogeochemistry* adlı dergi ile paylaşmaktadır.² Tek bir yıla ait verilerden yola çıkarak değerlendirme yapmak doğru olmayacağı için dergiyi değerlendirirken *JCR*'ye yeni girdiği ve bir süre gözlenmesi gerektiği göz önünde tutulmalıdır.

Yılda üç sayı olarak çıkarılan dergi *SCI* dışında *GeoRef*, *Chemical Abstract Service* ve *Geoabstracts* tarafından da dizinlenmektedir (Turkish Journal of Earth Sciences 2006).

4.5.6. *Journal of Sports Science and Medicine*

Uludağ Üniversitesi tarafından yayımlanan *Journal of Sports Science and Medicine* 2004 yılı itibariyle *SCI* kapsamına alınmıştır. İnternet ortamında ücretsiz olarak erişilebilen bir elektronik dergi olan *Journal of Sports Science and Medicine* 2006 yılında beşinci cildini yayımlamıştır. Yılda dört sayı olarak çıkmakta olan dergi spor hekimliği, spor sakatlıkları, spor fizyolojisi, fizik tedavi, sağlık ve spor konularında makale yayımlamaktadır (JSSM 2006).

Dergi 2006 yılı *JCR* verilerine göre etki faktörü sıralamasında spor bilimlerindeki 73 dergi³ arasında 57. sırada yer almaktadır. Derginin 2006 yılı etki faktörü değeri 0,475'dir.⁴

¹ Derginin yer aldığı kategori *JCR*'de Geosciences, Multidisciplinary olarak anılmaktadır.

² Yer bilimleri alanındaki dergilerin etki faktörü ortalaması 1,315 etki faktörü ortancası 1'dir.

³ Bu alanda etki faktörü değeri hesaplanan dergi sayısı 72'dir.

⁴ Spor bilimleri alanındaki dergilerin etki faktörü ortalaması 1,179 etki faktörü ortancası 1,156'dır.

4.5.7. Turkish Journal of Agriculture and Forestry

Yılda altı sayı olarak TÜBİTAK tarafından yayımlanan dergi 2007 yılı itibariyle ISI kapsamına alınmıştır. *SCI* dışında *Agricultural Engineering Abstract*, *Biodet. Abstract*, *Chemical Abstract Service* gibi kaynaklar tarafından da dizinlenmektedir (Turkish Journal of Agriculture and Forestry 2007).

4.5.8. Turkish Journal of Medical Sciences

Turkish Journal of Medical Sciences TÜBİTAK tarafından yayımlanan tıp konulu çalışmaların yayımlandığı bir dergidir. Yılda altı sayı çıkaran dergi 2008 yılı itibariyle *SCI* kapsamına alınmıştır (Turkish Journal of Medical Sciences 2008).

4.5.9. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi

Yayın hayatına 1980 yılında başlayan dergi, 2007 yılı itibariyle ISI kapsamına alınmıştır. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, iki ayda bir olmak üzere yılda altı sayı olarak yayımlanmakta ve *SCI* dışında *CINAHL*, *Index Copernicus*, *Chemical Abstracts*, *Excerpta Medica / EMBASE* gibi kaynaklar tarafından dizinlenmektedir (Türkiye Klinikleri 2008).

4.5.10. Mikrobiyoloji Bülteni

Mikrobiyoloji Bülteni, Ankara Mikrobiyoloji Derneğinin bilimsel yayınıdır. Mikrobiyoloji, toplum sağlığı ve enfeksiyon hastalıkları ile ilgili yurt içi ve dışındaki yenilikleri duyurmak amacıyla 1965 yılından beri yayımlanmakta olan dergi yılda dört sayı olarak çıkmaktadır. Yayın dili Türkçe olan dergiye özgün çalışmalar, olgu raporları ve derleme yazılar kabul edilmektedir. 2007 yılı itibariyle *SCI* kapsamına alınan *Mikrobiyoloji Bülteni*, *Index Medicus* tarafından da dizinlenmektedir (Ankara Mikrobiyoloji Derneği 2008).

4.5.11. *Türk Psikiyatri Dergisi*

Yılda dört sayı olarak çıkarılan dergi, Türkiye Sınır ve Ruh Sağlığı Derneği tarafından yayımlanmaktadır. *SSCI* tarafından dizinlenmeye başladığı yıl 2005'tir. Dergi *SSCI* dışında *PUBMED*, *Index Medicus*, *TÜBİTAK Tıp* ve *Psych-Info* adlı dizinlerde de yer almaktadır (Türk Psikiyatri Dergisi 2006).

4.5.12. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*

İlk kez 2000 yılında yayınlanan dergi, eğitim alanındaki politikalar ve uygulamalarla ilgili araştırmaları ve tartışma yazılarını yayımlamaktadır. *SSCI* tarafından 2008 yılı itibariyle dizinlenmeye başlanan *EJER*'de program değerlendirmeden yaratıcı yazmaya, müzik öğretmenlerinin eğitiminden çoklu zekâ kuramına, mesleki rehberlikten çevre eğitimine uzanan yelpazede çok farklı konuları içeren araştırmalara yer verilmektedir (Anı Yayıncılık 2007).

4.5.13. *Adalya*

Adalya, Suna – İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'nün yıllık tarih- arkeoloji dergisidir. 1996 yılından beri aralıksız olarak yayımlanan derginin kapsamını, öncelikle Antalya ve çevresi olmak üzere tüm Anadolu Akdenizi olarak belirlenen coğrafyanın arkeolojisi ve bunlarla ilintili diğer Eskiçağ bilimleriyle ilgili konuların, araştırılması, incelenmesi, belgelenmesi, korunması ve bunların tüm Akdeniz kıyılarındaki kültürlerle ilişkilerinin yorumlanmasına yönelik çalışmalar oluşturmaktadır. Dergi *A&HCI* tarafından 2005 yılı itibariyle dizinlenmeye başlamıştır. *Adalya*, *A&HCI* dışında ayrıca *Current Contents/Art & Humanities* tarafından da taranmaktadır (AKMED 2007).

Bu derginin *A&HCI* kapsamına alınmasıyla birlikte bu dizindeki Türkiye adresli yayın sayısı ciddi şekilde artacaktır. Örneğin, *A&HCI* veri tabanında 18 Mart 2008 tarihinde gerçekleştirildiğimiz taramada bu dergiye ait Türkiye adresli 36 yayın olduğu saptanmıştır. Bu sayı çalışmamızın kapsadığı yıl aralığında *A&HCI* de Türkiye adresli

olarak *American Journal of Archaeology* adlı dergideki yapılan yayın sayısından fazladır. Bilindiği üzere bu dergi *A&HCI*'de Türkiye adresli en çok yayın yapılan dergi konumundadır.

4.5.14. Hacettepe Bulletin of Social Sciences and Humanities

1970-1972 yılları arasında *SSCI* tarafından taranmıştır. *SSCI*'de söz konusu döneme ilişkin olarak bu dergideki 40 adet yayın dizinde yer almaktadır. Hacettepe Üniversitesi yayını olan dergi 1973 yılından itibaren ISI tarafından kapsam dışı bırakılmıştır.

4.5.15. Tartışma

Özellikle son birkaç yıl içerisinde yeni dergilerin atıf dizinlerine kabul edilmesiyle birlikte Türkiye orijinli dergi sayısı artmıştır. Bu dergilerde Türkiye kökenli araştırmacıların sıklıkla yayın yaptığı ve yayımlanan çalışmaların az sayıda atıf aldığı görülmektedir. Az sayıda atıf alınmasının sonucu olarak da dergilerin etki faktörü değerleri düşük olmaktadır. Etki faktörü değerlerinin düşük olmasına paralel olarak alan bazında yapılan etki faktörü sıralamalarında Türkiye orijinli dergiler alt sıralarda yer almıştır. Son yıllarda Türkiye orijinli dergilerin etki faktörü değerlerinin nispeten artış gösterdiği görülse de, bu artış alandaki diğer tüm dergiler için geçerlidir. Hatta kimi alanlarda artış düzeyi ortalamanın oldukça altındadır. Sonuç olarak atıf dizinlerinde yer alan Türkiye adresli dergilerin buldukları disiplinde etki faktörü sıralamalarında alt sıralarda yer aldıkları anlaşılmaktadır.